

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1 a.

—
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțumite publice și Loe
deschisă costă șirul 20 Bl.

—
Manuscrisurile nu se înapoiază.

Criza constituțională în Anglia

de dr. V. N. Madgearu

Londra, sept. 1911.

III.

Că poporul englez ține la păstrarea unei a doua adunări, reiese din numeroasele planuri de reformă a casei lorzilor, elaborate în ultimul timp și de conservatori și de liberali, bine înțeles fiecare în spiritul doctrinei lor.

Aceasta va să zică, că opinia publică favorizează ființarea unei a doua camere capabilă de a exercita un control asupra operei legislative a guvernului, dar cu două condițiuni bine definite: 1) O astfel de adunare trebuie să fie condusă din oameni superiori de intelect și caracter recunoscut, experienți în alcătuirea și mănuierea legilor. În același timp 2) ea trebuie să aibă încrederea publicului și o legătură mai simpatcă cu poporul, decât aceea inerentă ideii unei adunări ereditare, compusă din membrii numiți.

Cu alte cuvinte, condițiunea esențială a ființei unui senat, este ca cel puțin, în marea lui majoritate să fie compus din persoane alese, dar modalitatea și calificățiunile pentru alegere și pentru a fi ales să asigure înalte calități de experiență politică, intelect și spirit public.

Desigur că chiar unui astfel de senat spiritele liberale, nu vor să-i dea puterile exercitate de casa lorzilor până la 10 august 1911, căci o astfel de adunare, compusă din oameni de-stat, cu o activitate,

oficială îndelungată, ar inclina către conservatism și ar fi mânați de sentimente de clasă, oricât de superioare pot fi calitățile lor intelectuale și morale. A înzestra un astfel de corp, cu dreptul de veto ar însemna să se puie piedici progresului legislației democratice, ceea ce ar fi periculos într-o vreme când problemele sociale își așteaptă grabnica și temeinica lor rezolvire. Funcțiunile unei a doua camere ar trebui să fie numai advisorii și deliberative și influența ei n'ar trebui să mai consistă în „forța brută” a dreptului de veto, ci în demnitatea și autoritatea intelectuală și morală, pe care le-ar afirma caracterul formațiunii și al deliberațiunilor ei. Ar avea destul lucru în criticarea înțeleaptă a proiectelor, ce nu au aflat formularea definitivă în vâlmășagul casei comunelor și în inițiere de legi, pe cari experiența oamenilor de stat le poate concepe mai bine decât orice alte calități. Aceasta ar însemna o controlare a acțiunii legislative a casei comunelor, fără a o anihila printr'un veto absolut al casei lorzilor.

Spre a face eficace acest control, s'a propus, ca să se acorde casei lorzilor — reformată după principiile expuse — dreptul de a submite votului special al alegătorilor, fiecare proiect, pe care îl consideră în desacord cu voința țării, spre a se avea asigurarea dacă el reprezintă sau nu dorințele poporului. Prin aceasta i-ar satisface și teoria mandatului, susținută de lordul Lansdowne și Mr. Balfour. „Dreptul lorzilor de a încerca dacă un proiect are „mandat” popular, poate fi exercitat numai prin introducerea unui astfel de mijloc ca

să se supună voinței poporului proiectele asupra cărora cele două adunări nu se înțeleg.”

Dar, după cum s'a observat mai sus mulți liberali, resping teoria mandatului popular. Ei susțin că sistemul de guvernământ englez trebuie să rămână curat reprezentativ; casa comunelor nu consistă din delegați instruiți, ci din membri împuterniciți a exercita judecata lor liber, în trecerea legilor pe cari ei le consideră folositoare interesului general. Decât alții obiectează, că aceasta nu este o prezentare corectă a metodei electorale. Reprezentare curată — adică alegerea celui mai bun pe baza competenței sale, nu este cazul obișnuit. Metoda partidelor în alegeri este însăși un „mandat”, care restrânge judecata liberă a aleșilor în parlament.

Mai mult decât atât, în timpul din urmă, promisiuni speciale sunt luate dela candidați, însărcinări de a susține o grupă de interese sunt date de asociațiuni ale interesaiților, ceea ce implică „mandate” de o diferită rigoare. Prin cerere, deputațiuni, petiții, corpul electoral a modificat sistemul reprezentativ, imprimând diferite stampile pe diferitele „mandate”, cari influențează într'un grad sau altul independența „aleșilor țării”. Așa că în actuala stare, nu rareori trec prin casa comunelor proiecte de legi, susținute de grupe de deputați, angajați întru sprijinirea intereselor particulare organizate în asociații puternice — proiecte de legi, cari nu reprezintă „voința poporului”.

Aceasta este fără îndoială un pericol

Ioan Maiorescu

(Părți din discursul comemorativ cu ocaziunea centenarului serbat la 16 | 29 august 1911 în Blaj.)

I.

Comemorăm memoria celui mai brav și mai distins bărbat din generația veche, aceluși bărbat mare, care a format gloria emigranților în România. Dacă Cipariu și Șaguna au fost ai românilor de sub oblăduirea coroanei sf. Ștefan, Ioan Maiorescu a fost a întregii românimi. Activitatea lui prodigioasă, mintea lui luminată și inima lui curată au fost tot atâtea însușiri, cari l-au ridicat la culmea gândirii românești, l-au înălțat pe treapta cea mai înaltă a moralei sociale.

Serbăm comemorarea acestui brav român din două puncte de vedere: întâiu pentru cultul strămoșilor, faptul cel mai clasic al religiei străbunilor noștri și al doilea, ca să risipim ura, care ne urmărește faptele noastre și cărei i-a dat expresiune cântărețul libertății noastre. Andreiu Mureșianu, la 1848 printr'un puternic acord, care ne-a autremurat: „Pe voi vă nimiciră...” etc., în *Răsunetul* vestit.

Și dacă ieri am trăit momente de acum 50 de ani, dacă ne-au înviat înțelepciunea lui Șaguna și Cipariu prin rostul lor de aur, noi mergem astăzi cu cincizeci de ani și mai departe, cuprindem, va să zică în studiul nostru o sută de ani. Ce e o sută de ani în viața unui popor? Nu e

nimic! Dar pentru noi această sută de ani e cea mai frumoasă din viața poporului nostru, fiindcă în această sută de ani s'au organizat și alcătuit bazele vieții sociale ale poporului românesc de pretutindeni.

Activitatea lui Ioan Maiorescu trebuie privită din patru puncte de vedere: 1, ca român, 2, ca scriitor, 3, ca profesor și 4, ca bărbat de școală.

Născut la Bucurdea la 1811 (lângă Blaj) și a început studiile acolo și și-a păscut privirile pe vastul câmp al libertății, la a cărui adunare măreață din 1848 n'a putut să ia parte, fiind ocupat pentru binele neamului întralte părți. Și-a continuat studiile la Cluj și Budapesta, de unde se reîntoarce ca absolvent de teologie la Blaj. Episcopul de atunci Leményi, văzându-l desghiețat îl trimite la Viena la S-ta Barbara. Anul mergerii lui la Viena se poate stabili pe 1834, căci în acest an a venit și C. Hurmuzachi, ministrul justiției de mai târziu al Moldovei și distinsul bărbat de stat al României, cu care Ioan Maiorescu a făcut atâtea lucruri frumoase pentru înaintarea politică a României. Tot la Viena s'a întâlnit cu Ioan Popasu pe a cărui soră o ia de nevastă la 1837.

Lui Ioan Maiorescu nu i-a plăcut popia, a studiat teologia de dragul unchiului său după mamă S. Vulcan dela Oradea-mare. Mai mult s'a ocupat însă cu studiul istoriei și filologiei. Teologia n'a absolvat-o și de groaza popiei a și fugit la 1836 în România. Pe unde a trecut, trecut-a prin Bănat sau peste Ardeal, nu știm. Destul că la 1836 e la Cerneți, capitala de atunci a județului

Mehedinți, azi un suburbiu ticăloșit al Severinului. Aici la sfatul și îndemnul lui se înființează o școală primară românească, unde e ales de profesor. Se pune pe lucru și învață foarte mult. La 1837 Alexandru Ghica, domnul Munteniei, face o călătorie prin Oltenia și trece pe la Severin și Cerneți. Ioan Maiorescu binevențează Domnul, acesta rămâne uimit de modul și cultura acestui tânăr, neobicinuit în țara românească, și-l mută la Craiova la școala centrală și națională, care era liceul orașului. Aici devine la 16 august 1836 „inspector al școlii centrale din Craiova și profesor de istorie universală și de stilul național”. Dar sinceritatea lui și dorul pentru progresul poporului românesc îi aprinde paietele în cap și-i amăresc zilele și traiul. Se întâmplă că la 1838 la 16 aprilie *Foia Literară* nr. 16 îi publică o corespondență, pe care i-o ceruse G. Barițiu.

Corespondența aceasta nevinovată, în care Ioan Maiorescu se plânge de un materialism gros, ce s'a lăsat ca un nor peste țară... de o judecată strictă, de un lux grozav, dărăpănător; de ușurătate, nestatornicie, procopsință socială, de lipsa patriotismului, destoiniciei și râvnei profesorilor. Această litanie tristă e urmarea influenței culturii franceze. Corespondența aceasta a avut un efect neașteptat. Din două părți a fost Ioan Maiorescu atacat cumplit și ridicat din post prin intrigi. În nr. 19 (24 aprilie 1838) îl atacă un pseudonim: *Rucărean* din Câmpulung, care zeflemizează pe Ioan Maiorescu și-i bate joc de toate vorbele lui. În nr. 20 scrie S. M., un abonat al foii din Bucu-

crescând pentru democrație. Iată de ce, spre a contrabalansa puterea acestor „aleși ai națiunii”, legați prin „mandate” speciale în interesul diferitelor grupe de alegători, este necesar a se găsi un mijloc, ca poporul să controleze direct conducerea afacerilor publice.

Aceasta este de altminteri inerent progresului democratic. Cererea instinctivă a guvernării prin sine însăși — „self-government” — este un semn al democrației moderne. Pericolele și inconveniențele ei rezidă în alcătuirea actualei mașinării politice. Este de lipsă a găsi instrumente sigure și potrivite pentru exprimarea voinței poporului. Și dacă este drept, că poporul englez nu este mulțumit cu conservatismul permanent al casei lorzilor — ceea ce de altfel s'a și dovedit în alegerile din 1910, când guvernul liberal a fost reales pe baza acestui punct — și nu va fi mulțumit cu atotputernicia unei singure camere — ceea ce rămâne să se vadă în viitorul cel mai apropiat — nu rămâne altă alternativă, decât întrebuintarea mandatului popular direct, în locul dreptului de veto al casei lorzilor. Și ca și într-o parte și în alta, să fie liberă întrebuintarea lui, ar rămânea ca atât majoritatea casei lorzilor, cât și minoritatea casei comunelor, să aibă dreptul de a decide asupra submiterii unui proiect de lege *referendului popular*, spre a se asigura, dacă el exprimă voința țării sau nu.

Nu e aci locul să intru în discuția eficacității referendului. Vocile sunt împărțite pentru și contra lui. Destul, că din cele expuse se vede, că democrația britanică se află în fața unor probleme constituționale din cele mai delicate, dela a căror rezolvare atârnă însăși adevărata ei ființă. *Aduse în discuțiune, prin forța necesității rezolvirii problemelor sociale ale democrației industriale, tocmai ființa acesteia — a democrației industriale — este o asigurare a rezolvării lor și deci a înființării celeilalte — a democrației constituționale a veacului al XX-lea.*

Chestia marocană

În jurul Marocului devin tot mai încordate relațiile dintre Franța și Germania. Nu este exclusă posibilitatea, ca în chestiunea aceasta să se formeze o nouă grupare a marilor puteri din Europa, și având în vedere sensibilitatea Angliei față de întărirea maritimă tot mai intensivă a Germaniei, lumea poate fi surprinsă chiar de complicațiuni prea serioase, cari să conturbe pacea internațională, să producă chiar un mare rebel, la care, direct ori indirect, vor lua parte toate statele Europei. Spre a clarifica pe cetitorii noștri asupra esenței acestei chestiuni, începem azi publicarea unui studiu obiectiv și științific asupra chestiunii Marocului.

Studiul acesta este datorit unui distins savant român, căruia îi suntem mulțumitori, pentru că ne-a pus acest studiu la dispoziție. Regretăm numai hotărârea d-sale de a rămânea în umbra anonimității.

I.

Ceea ce dovedește mai bine enorma superioritate a culturii noastre europene moderne, față de cultura altor timpuri sau a altor rase este pe lângă întinderea, canicicând altădată a orizontului nostru geografic, luarea în stăpânire de către rasa albă a celei mai mari părți din suprafața globului nostru.

Lumea nouă în curs de câteva sute de ani, a fost colonizată aproape în toată întinderea ei, dela peninsula Alasca până la strâmtoarea lui Magelan; pieile roșii, populațiunea ei indigenă, au scăzut tot mai mult în fața omului alb, astăzi sunt aproape pe sfârșite.

Australia, un continent întreg, e în mâna englezilor.

Rușii și-au întins stăpânirea peste toată partea nordică a lumii vechi, dela Marea Baltică până la strâmtoarea lui Behring, încheind în regiunea aceasta cercul răspândirii rasei albe în jurul pământului. Părțile sudice ale Asiei, împreună cu insulele din apropiere, s'au împărțit între englezi, francezi și olandezi. Nici un sfert n'a mai rămas din uriașul continent, unde să nu fie rasa noastră dătătoare de ton. În timpul din urmă însăfășit s'a împărțit frățeste Africa aproape în întregime.

Cine urmărește însă cronologiceste, răspândirea rasei noastre pe suprafața globului, e izbit de un fapt curios.

În vreme ce europenii noștri se îndreptau peste mări și țări, în cele două Americi, în Asia, în depărtata Australia, pe insulele din preajma acestor continente, în sudul Africii chiar, până atunci în nemijlocita apropiere a noastră, pe malurile mării Mediterane, zăgazul culturii noastre europene, erau țări cari nu numai că n'au atras nici o colonie, dar au rămas până în zilele noastre aproape necunoscute. Fâșia de apă care desparte continentul european de Africa în dreptul capului Tarifa nu este mai lată ca 14 km. și cu toate acestea Marocul este tot așa de puțin cunoscut ca

și întunecoasele ținuturi din pădurile Africii centrale.

Africa face parte din lumea veche. Cele mai multe evenimente, pe cari le pomenesc începuturile istoriei noastre s'au petrecut pe teritor african. Corăbii feniciene și grecești înaintau dealungul coastelor Africii până departe în oceanul Atlantic. Încă pela anul 600 a. Chr. — așa povestește Herodot — un corăbier fenician la porunca regelui egiptean Necho, a înconjurat Africa într-o călătorie de 3 ani. În secolele următoare romanii au ajuns să cunoască tot Nordul Africii până în apropiere de izvoarele Nilului. Dar frumoasele cunoștințe, la cari ajunsese anticitatea cu privire la geografia Africii s'au pierdut și până în a doua jumătate a veacului al 19 ea a fost continentul, care pe hartă a avut cele mai multe și mai mari pete albe.

E cu atât mai surprinzător lucrul acesta, dacă ne aducem aminte ce însemnau coastele mediterane ale Africii pe timpul imperiului roman. Egiptul, Tunisia, Algeria, Marocul, erau grănarele Romei. Ruine de orașe romane se găsesc risipite în toate țările munților Atlas: Lambese (vechea Lambessa), Tabessa (Civitas Tesestinarum), Bogari (Castellum Mauritanum), Tlemcen (Pomarium), Elksar (Oppidum novum) etc. În Tingad, Ulpia de odată, se păstrează și astăzi amintirea împăratului Traian, sărbătorit deopotrivă în Africa ca și în Dacia lui. Urme de temple și de amfiteatre, mărețe aquaducte în ruină vestesc în regiunile acestea mărirea culturii romane. Pietre de morminte cu inscripții latine se găsesc până adânc în interiorul Saharei. Civilizațiunea romană se răspândise de jur împrejurul mării Mediterane, marea însăși devenise un „lac roman”.

A urmat însă în curând epoca tristă de după căderea imperiului roman. Africa ajunsese întâi pradă vandalilor — germanilor — mai apoi arabilor. De unde altădată se aducea grâu și alte bogății nemăsurate, nu venea acum decât urgie pentru Roma, pentru Europa întreagă. E destul să pomenim numele unui Genserich, unui Chairardin Barbarossa.

Învățăturile pline de insufletire ale credinței mohamedane făcură să se răspândească puterea Islamului cu o repeziune uimitoare în tot Nordul Africii.

Configurația solului, șirurile munților Atlas cu văile lor paralele cu coastele mării au indicat dela început calea acestei răspândiri. Lupte grele au trebuit să poarte ostașii califilor, pentru ca să poată asigura dominațiunea arabă în regiunile acestea. Ei au întâlnit în cale o populațiune de o rezistență caracteristică tuturor popoarelor de munte. Erau Berberii, poporul străvechi, a cărui origine e încă o taină pentru etnografi și care în cursul veacurilor a rămas neatins de influențele de tot felul, ce au trecut peste el. Fenicienii, hunii lui Hanibal, romanii, vandalii, goții, grecii lui Iustinian, au pie-

rești, Simeon Marcovici, profesor de retorică la Sf. Sava și traducătorul nopțiilor lui Young, alt articol și mai vehement. Lupta s'a dat între ei pe viață și pe moarte, scurta a tras-o Ioan Maiorescu, care a fost silit să iscălească o scrisoare deagata în care cere scuze și mărturisește că n'a cunoscut împrejurările și că articolul său grăbit nu corespunde adevărului. Scrisoarea aceasta s'a publicat în nr. 24 (p. 192) în *Foia Literară*. A trebuit să se umilească el, care a fost condus de eternul principiu al Calocagatiei vechi, el care a fost numai lumină și inimă, a sucombat pentru scăparea familiei la sfatul lui P. Poienaru, dar căderea a avut bază morală. La Craiova a muncit din toate puterile până la 1848. Când flacărele revoluției ne-a cuprins moșia și când bubuitul tunurilor ne trezește din somnul cel de moarte, Ioan Maiorescu cu 20 și mai bine de lipitori pe trup face drumul la Frankfurt și se abate în cale la Brașov, Sibiu, Pesta, Viena și Berlin. La Frankfurt lucrează la marile puteri necontentit ca plenipotențiat al guvernului adhoc, prin petiții, memorii, informațiuni și articole de jurnal. Arma lui i-a fost pana, arma lui i-a fost limba; a lucrat condus de o înțelepciune mare și de o inimă nobilă. Dreptul public a țerșoarelor române și amarul românilor i-a condus pașii și munca lui a fost enormă. Când a văzut că nu poate munci cum îi place să mută la Viena și continuă din nou munca începută. Aici începe acum lucrul pentru românii din Ungaria și Ardeal. Scrie memorii, face rapoarte despre credința românilor către casa domnitoare. Toate acestea, pre-

cum și celelalte lucrări, le-a făcut fiindcă e român. Scrisorile lui Ioan Maiorescu către G. Barițiu în deosebi către A. G. Goleșcu sunt pline de duiosii. Citez un pasagiu dintr-una scrisă lui A. G. Goleșcu la 28 august (9 septembrie) 1848 din Frankfurt. (vezi Conv. literare 1898 p. 10.)

„Spune-mi acum, scrie I. Maiorescu, n'am drept de a mă plânge, văzând că mă socotesc după un serviciu de 13 ani ca amplotiat public și după ce am implinit și formalitățile cerute de lege, tot de străin? Pas acum și lucrează cu curaj! Eu voi lucra pentru că sunt român, dar mă doare. M'am și plâns pentru aceasta către Eliade și Tell de aici din Frankfurt. Numai lui Aron i-s'a dat dreptul de a putea fi ales, când Aron numai în anul 1846 a dat suplica după stăruirea mea.

Rușine, că n'epoca aceasta ne mai numesc străini, și mai vartos pe mine, care m'am expus dela începutul revoluțiunii, pe mine, pe care în zilele de reacțiune mă păziau craiovenii pe drumuri să mă omoare, pe mine a căruia familie în zilele de căimăcămie abia a scăpat din Craiova noaptea, rătăcind nevasta și copiii prin păduri; până ce a scăpat la Râmnic și de acolo la București! Spune-mi, n'am dreptate să mă plâng? În Ardeal, pământul nașterii, mă caută Maghiarii să mă prindă în urma scrisorii tale, în România nu vor să-mi dea patrie; din Moldova am lăpădat postul și onoarea ce mi-a fost dată în anul 1842—43, când mă scoaseră din România pentru adresa de atunci; va să zică eu în toată Românimea n'am patrie! Să-ți spui drept, atât sunt de turburat, încât m'am determinat să

lucrez, ca să mi-se dea catedra de limba și literatura română, ce este să se înființeze la universitatea Vienei”.

Dar mai apoi continuă liniștindu-se pe p. 11 a C. L. din 1898: „Să nu socotești că mahnirea mi-a tăiat curajul; nu, eu lucrez tot cu acea căldură, cu care am lucrat și voi lucra, pentru că încă odată: eu sunt Român!”

Citatul acesta ne dovedește curățenia sentimentelor lui Ioan Maiorescu, la a căror formare a prezidat Românismul. El a fost cumpătat. Gloria Romanilor l-a însuflețit, dar nu l-a robit. El a fost Român cumpătat, deși ajuns ea formă de manifestare, în toată activitatea sa. Așa de exemplu și cu privire la studiul limbii române I. Maiorescu a fost moderat. În corespondența, ce i-a cauzat atâta durere, scrie: „În limbă toți vor să fie ziditori. O tot netezesc și o pieptenă, până ce-i trag pielea; apoi îi dau alta”. Cf. *Foia Literară* Nr. 16 (1838), p. 121—123.

Cât a iubit I. Maiorescu limba, dovedește cu orice ocazie, când a trebuit să se apropie de ea. Așa de ex. cu ocaziunea unui discurs, ținut la Craiova cu ocaziunea închiderii anului școlar, zice: „Să ne învățăm limba! Atunci vom ști cine ce avem și ceea ce ne lipsește; atunci ne vom putea înțelege mai bine și mai curând; atunci fiii și nepoții noștri ne vor binecuvânta că, punându-i pe drumul adevăratei culturi, le-am arătat și mijlocul de a cunoaște ceea ce are Românul mai prețios și mai mare: *limba și prin ea naționalitatea sa.*”

*) Cf. *Foia s. m. in. și lit.* Nr. 51 din 1846.

rit fără urmă, herberii însă au rămas aceiași până astăzi.

Numai arabii, după lupte grele, au putut să-i convertească la legea lor, întemeind astfel în munții Atlas una din cele mai puternice fortărețe ale Islamului. Pretutindeni unde a dat islamul peste astfel de seminții puternice, de munte, a avut de purtat mai întâi lupte sângeroase, dar apoi convertindu-le a făcut din ele apărătorii cei mai neînfricați ai legii mohamedane. Așa s'a întâmplat în Caucaz, în văile Indului, în Afganistan și în cazul de față în Atlas.

Strâmtoarea Gibraltar nu putea fi o piedică de netrecut în calea răspândirii puterii arabe. Peninsula iberică fu cucerită cu ușurință, cete de arabi pătrunseră până în inima Franței, cultura europeană fu salvată din fericire de către Carol Martel prin glorioasa lui victorie dintre Four și Poitiers.

Maurii însă au rămas aproape tot evul mediu în Spania, iar marea Mediterană fu periclitată timp de aproape 11 veacuri de către pirății din Maroc și Algeria. Ce groază răspândiau acești pirăți, ale căror corăbii ușoare se încumetau să răzbească departe în marea nordului, ba chiar și în marea Baltică, vedem din împrejurarea, că toate statele care purtau comerț pe mare, începând dela micile republici italiene până la Anglia, le plăteau într-o formă sau alta tribut, pentruca să rămână la adăpostul atacurilor lor îndrăznețe. Până în anul 1857 se află în Lübeck un fond special, la care contribuiau cu sume anumite toate corăbiile Hanzei, pentruca din hani adunați să se poată rescumpăra corăbierii căzuți în robie.

Senatul de acuză al tribunalului din Brașov va pertracta în 28 l. c. n. excepțiile prezentate de domnul deputat Șerban și soții, în contra cunoscutului proces de agitație, intentat pentru cântarea imnului nostru „Deșteaptă-te române” după terminarea congregațiunii comitatene din mai, anul trecut.

Aceste cuvinte clasice au fost rostite mult mai înainte de cuvintele lui Deák Francisc: „națiunea trăiește în limba ei”. Și pentru limbă a trebuit să sufere foarte mult. La anul 1840 un grec Papadopol atacă toată ceata latinistilor, își bate joc de autorii lexiconului dela Buda din 1825. Ioan Maiorescu ia în apărare pe acești idealisti. Conflictul e puternic și I. Maiorescu suspendat din nou din oficiu. Acum pribegeste în Moldova și acolo prin intervenția prietinelui său C. Hurmuzachi, după cât se pare, ajunge la seminarul dela Socola, dar la 1844 a fost repus în postul său din Craiova cu sprijinirea lui Poienariu și cu voia domnului Bibescu. La 1847 e numit inspector general pentru școlile din Oltenia. Surprins de mișcările dela 1848, desvolta munca aceea eroică ca plenipotent al guvernului adhoc.

Dr. DUMITRU POPA

MEDIC UNIVERSAL.

Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburii interne, de femei, de copii și de urechi.

Arad, Strada Petöfi (lângă gimn.) Nr. 10.
Consultațiuni: 11—12 ore a. m. și 1/2, 3—5 ore. p. m.

La Buteni

Adunarea dela Buteni, convocată pe duminică, 17 l. c. promite a fi extraordinar de impozantă. Poporul din Buteni și împrejurime pregătește o manifestație grandioasă, ca dovadă a strânsei sale alipiri la programul partidului național român.

O coincidență regretabilă împiedecă pe d-nii învățători dela școlile confesionale române din acest ținut, să participe la adunarea poporală din Buteni, fiind cu toții duminică în Arad la adunarea generală a reuniunii învățătoresți. Inșă afară de d-nii învățători, cari, desigur, nu vor lipsi cu gândul și inima, nici dânsii dela Buteni, toți intelectualii de pe Valea Crișului alb, dar mai ales miile poporului deosebit de brav al acestui ținut, se găsesc de adunare.

La această marea serbătoare a poporului românesc obidit, vor lua parte, după cum aflăm, comunele: Bârsa, Șabiș, Cuied, Hodiș, Prăjești, Douceni, Ignești, Buhani, Dezna, Găvojdia, Salăjeni, Becindenii, Chertiș, Chisindia, Dieci, Almaș, Laz și alte comune, cari nu s'au anunțat până acum.

Indeosebi trebuie să relevăm dorul mare

al poporului de a întâlni la adunarea din Buteni pe cât mai mulți dintre fruntașii neamului.

Pe cel dintâi îl dorește toată suflarea românească pe părintele Lucaciu. Apoi dearândul pe prezidenții comitetului, pe dr. Vlad, dr. Maniu, dr. Pop, dr. Bontescu îi așteaptă cu mare interes poporul brav, deștept și iubitor de limba și legea strămoșească.

Mulți întreabă și de destoinicul orator fărăn Ioan Văsi.

Nu ne îndoim nici o clipă, că conducătorii neamului nostru se vor prezenta la adunarea din Buteni, ca să procure mult chinului popor din acest ținut momente de recreare sufletească, să-l pregătească la o luptă viitoare și mai desinteresată și mai întezită pentru drepturile naționale și mai vărtos să le dea nădejde în triumful adevărului, care deatâta vreme îl susținem cu sacrificii și devotament împotriva minciimei, a banului și a imoralității.

In ultima clipă putem vesti însuflețitorilor butinceni cu deosebită bucurie că mult veneratul președinte al comitetului național d. dr. Teodor Mihali va participa neapărat la această adunare mult promițătoare.

Convocator.

Aderenții partidului național român din comitatul Aradului sunt convocați la

adunarea poporală,

care se va ținea în Buteni, în 417 Septemvrie 1911, Duminică, la orele 11 a. m. pe piața dinaintea casei comunale, cu următoarea

ordine de zi :

1. Situația politică;
2. Votul universal;

3. Proiectele militare;
4. Proiect de rezoluții.

Buteni, 9 Septemvrie n. 1911.

Comitetul aranjator:

Cornel Lazar, protopop Hălmagiu, dr. Aurel Grozda, dr. Ioan Papp, dr. Coznel Albu, Ioan Cosma, Petru Pârva, George Andreica, Petru Tîrcă, Ștefan Penes, Arcadie Caeinca, Ioan Coloja, Florea Fănața, Teodor Borlea, Petru Draga, Ioan Iercosan, Vasile Doncea, Constantin Giura, Ioan Halic, Florea Giura, Mitru Fica, Petru Ruja, Iuliu Bodea, adm. prot. Buteni, Mihai Lupei (Todaș), Mihai Lupei (Herțe), Ioan Horga, Nioulae Lunuț, Gligor Frenț, George Ruja, Ioan Trif, Iuliu Faur, Petru Bejan, Ioan Braiț, Lazar Oprea, Dionisie Matheș, George Popa, Crăciun Mihut, Terenție Miclușia, I. Borla, George Stoia, Pinte Radu, Simion Lupșa, Nicolae Ursa, Teodor Ursa, Avram Giurgiu, Silviu Ganea, Nicolae Herbei, Nicolae Oana, Teodor Herbei, Aron Pop, Ioan Popovici (Bârsanul), Ilarion Verșigan, Ioan Nemeș, Ioan Birău senior, Ioan Birău, junior, Augustin Mihulin, Patrichie Covaci, Pavel Vesa, Pavel Bene, Teo-

dor Rada, Iancu Mihulin, Nicolae Ardelean, Romul Raț, Ioan Betea, Nicolae Stefea, Petru Oprea, Alexandru Nica, Ioan Popovici, Cornel Novac, Ioan Iancin, Ștefan Albu, Constantin Tâmpa, Victor Faur, Petru Motocan, Vasoi Ioan, Pârva Ilie, Cornel Săbău, Gligor Ilea, George Costina, Romul Hârduț, Ioan Sărac, Maximilian Miclean, Savu Dorca, Teodor Feier, Constantin Babuța, Iova Costea, Petru Lazar, Ioan Frugia, Azentie Codrean, Flore Jurcan, Flore Lazar, Petre Cociu, Iorga Lazar, Dumitru Ancuța, Ioan Giurgiu, Pavel Agieu, Eutimiu Agieu, Pantelimon Covaci, Terenție Cociu, Tănase Cociu, Zăhărie Millian, George Millian, Ioan Faur, Pavel Jebea, Terenție Costea, Ioan Târta, Fabrițiu Bodea, Cornel Bodea, Teodor Draia, Sabin Miclușia, Ioan Popa, Mihai Popa, Todor Bălaș, Ștefan Stan, Ioan Andrei, Sinesie Ioja, Aurel Borlea.

Numai pe proprietarii mici

din suburbiul Aradului îi poate interesa că în str. Kasza Nr. 3 și 49 avem un depozit bogat de

țevi de beton

acomodate pentru canalizarea ce se află acum în curgere. Prețurile cele mai convenabile.

PEPOLI și ÉBERLEIN

intreprinzător de zidiri betonice.

Telefon Nr. 675.

Baronul Fejérváry la M. Sa. Din Viena primim știrea, că alaltăeri la ora 1 după amiază baronul Fejérváry, căpitanul gardei de dorobanți s'a prezentat în audiență la M. Sa împăratul. Cu prilejul acestei baronul Fejérváry a mulțumit M. Sale pentru distincția cu care l'a onorat cu prilejul jubileului de 60 ani de serviciu.

Schimbări la ministerul de războiu. Din Viena se anunță, că în legătură cu depărtarea ministrului comun de războiu la ministerul de războiu se vor face mai multe schimbări. În numărul său de astăzi „Zeit“ aduce știrea, că deodată cu Schönaich se vor depărta și șefii de secție *Krobatkin* și *Hoffmann*. În locul lui Hugó Hoffmann va fi numit, probabil, generalul-major *Szurmay*, șeful secției I a ministerului unguresc de honvezi. După alte știri în locul lui Hoffmann nu va fi numit *Szurmay*, ci oarecare general ungar în activitate, probabil fostul ministru de honvezi *Kolosváry*.

Din cameră. Astăzi s'a cheltuit vremea aproape numai cu votări nominale. La sfârșitul ședinței deputatul *St. Szabó*, kossuthist, a vorbit scurt în contra reformelor militare.

Conflictul franco-german. După știrile sosite azi din Berlin și Paris situația conflictului provocat de chestia marocană, pare a fi mai favorabilă. Trebuie notat de altfel, că știrile se contrazic zilnic de și părerea generală a cercurilor politice europene este, că în cele din urmă un conflict serios va putea fi evitat.

Pe de altă parte continuă să sosească știri alarmante în ce privește pregătirile militare din Anglia și Germania.

Iată telegramele primite pe ziua de azi:

Cercerile politice din Paris se află sub influența comunicatului oficial de alaltăeri al ziarului „Lokal Anzeiger“ după cari șansele unei înțelegeri sunt cu totul favorabile și înțelegerea va fi aprobată de puterile semnatare ale actului dela Algeiras.

Explicațiile date de ziarul berlinez a provocat mulțumire generală. Pretutindeni se crede acum, că pacea nu va fi turburată și că micile detalii vor fi rezolvite între diplomații țărilor respective.

După impresiunile culese în cercurile parlamentare, răspunsul va fi conceput într'un spirit de mare conciliare, dar și de absolută tărie în ce privește cestiunile de principiu asupra cărora Franța nu poate transige.

Ambasadorii Franței la Londra, Roma și Madrid au avut alaltăeri, luni, convorbiri cu primul ministru și ministrul de externe în chestia marocană.

Din Londra vine știrea, că pretutindeni provoacă mare senzație măsurile amiralității care a dispus pe neașteptate ca transportul cărbunilor să nu se facă pe mare, ci pe cale ferată.

Nu se poate înțelege această grabă, care este legată de mari cheltuieli.

În mod semi-oficial lucrul se explică în sensul, că amiralitatea ar vrea să stabilească cu cât acest transport se face mai repede pe cale ferată de cât pe mare.

„Daily Chronicle“ din Londra înregistrează ca un semn al timpului faptul, că primul lord al amiralității ține lungi conferințe cu ofițerii superiori.

Ziarului „Daily Mail“ i se telegrafiază din Copenhaga, că numeroși negustori germani de cai au sosit în Danemarca pentru a cumpăra cai pentru armata germană.

O altă telegramă din Copenhaga anunță, că 40 de vapoare de războiu germane fac zi și noapte manevre pe coasta daneză.

Panica de la bursa din Berlin a dispărut. După cum se știe, această panică a fost provocată în primul rând prin faptul, că Franța a retras depozitele ce le are pe la diferitele bănci germane în sumă de 100 de milioane.

CORESPONDENȚE

DIN FRANȚA

SCRISORI DIN PARIS

O revistă franceză despre Franz Ioseph. — Suflu democratic... — O icoană a vieții sociale din România.

În *Lectures pour tous* (august 1911) se consacra câteva pagini elogioase celui mai bătrân dintre suverani, Francisc Iosif, împăratul Austriei. Dintre toți suveranii Europei moderne — zice revista — nu e unul a cărei istorie să fie mai mișcătoare ca a lui Francisc Iosif. În timp de 63 de ani de domnie, câte încercări crude... Dezastre militare, greutăți inerente unui guvernământ al unei națiuni compuse din rase așa de diferite, tragedii casnice, au întunecat — rând pe rând — viața suveranului, astăzi așa de bătrân.

Se descrie apoi suveranul, împăratul-rege, în diferitele ocupațiuni ale funcțiunii sale oficiale și în intimitatea vieții sale private. Când vezi cu câtă conștiință șeful statului își îndeplinește rolul său, cu câtă demnitate omul, de atâteaori lovit de nenorocire, știe să birue împrejurările, înțelege de ce bătrânul monarh și-a atras simpatia și respectul tuturor.

În *Săptămâna politică și culturală*, din 30 iulie 1911, d. profesor M. Mihăileanu se ocupă de afirmațiunile unui ziar politic din țară în privința spiritului germanilor de răsărit, că „fiecare om trebuie să-și agonisească hrana zilnică în sudoarea feței“, că „muncesc cu stăruință și sunt economi“ și că „dacă se strămută în Germania-apuseană, fac avere, deoarece trăiesc cu economie“; că dacă „te duci într'o fabrică, toți lucrătorii își iau șepcile din cap“, că „fiecare stă smirna înaintea celui mai mare în rang“.

Aceste însușiri credeți, că le relevează ziarul politic ca să arate superioritatea Germaniei-de-răsărit, față de cea de apus? Dimpotrivă. Ca să arate o scădere... Oamenii sunt economi, sărguitori, cuvincioși și cât se poate de pătrunși de spiritul de ordine și supunere către mai marii lor, fiindcă acolo „lipsește până și începutul democrației“.

Nostim. Apoi dacă merg lucrurile așa, la Paris, unde sunt zecimi de oameni, cari își agonisească hrana zilnică prin cele mai ingenioase mijloace ale șireteniei și șantajului, prin atentate și prin înșelăciune, fără să-și cheltuiască sudoarea feței; la Paris unde lumea nu muncește cu stăruință și nu-i învățată să-și strângă gura pungei; la Paris, unde cea mai mare risipă de bani merge paralel cu cel mai desfrânat libertinar; la Paris, unde dacă intri într'o fabrică, într'un atelier, într'o bibliotecă, chiar lumea nu-și ia pălăria din cap, necum să fi fost cu ea luată dinainte; la Paris, înfășărit, unde cei mici nu prea stau smirna în fața celor mari, ci își permit totdeauna să-i descosidere și chiar să-i bruscheze; — la Paris de aceea a pătruns de mult suflul democrației...

O, da, și încă ce democrație... Pe toate colțurile, pe toate frontispiciile instituțiilor publice și culturale găsești: *egalité, liberté, fraternité*... Dar dacă ai pătrunde puțin mai adânc viața masselor de uvrieri, de pildă, ai vedea unde i-a dus gradul de democrație, egalitatea de viață a poporului francez...

Locuind mai multă vreme în împrejurimile Parisului, locuite mai mult de masele de lucrători, îi vezi mai ales sărbătoarea și rămăi mișcător impresionat de câte feluri de petreceri își inventează pentru acele clipe de repaus. Locuitorii acestor orașe le m'au dus cu gândul la orașele din țara noastră și la viața stearpă ce le caracterizează: o viață aproape brută, adormită, pe care n'o mai istetește decât marele nostru păcat... național, politica. Aici își vede omul de treaba lui, muncește, protestează în contra patronului când e nemulțumit — aceasta e politica lui —, ce-i pasă lui de cei de sus, de frământările „democratice“ ale conducătorilor... La noi, nu. Tot cetățeanul din Corabia, Zimnicea și Alexandria trebuie să ia parte la frământările politice... Iată o splendidă icoană a acestei părți din viața noastră socială într'o scrisoare primită din țară:

„Sunt deascură în Horez. Venisem aci cu nădejdea că o să ne mai odihnim, mai ales că prin satele pe unde am cantonat somnul n'a avut toate cele necesare: mai în toate comunele țăranii nu obicinuesc să aibă măcar un pat mai bun. Și în tindă ca și în „casa mare“ patul e de bârne cu o rogojină pe el și cu o țoală care foarte adesea e imbibată de anume insecte supărătoare. La Horez sunt case bune în centru — dar politica, de toate genurile, și-a vârat coada și aici și chiar în așezările noastre... Să nu te mire: primarul fiind liberal, locuitorii cari fac politică conservatoare — fie democrată, fie pură — au refuzat să ne găzduiască. Aseară rămăsesem vre-o 70 de elevi să dormim pe dușumea la școală; a trebuit să-mi găsesc singur, la marginea târgului, o casă — proprietatea unui soldat cu schimbul — iar cei mai mulți să fie duși noaptea la un cătun departe de 3 klm. de Horez.

Mi-s'a întâmplat și la curtea de Argeș să aud pe un funcționar plângându-mi-se că politica s'a vârat și în cantonarea noastră, dar lucrul stă cu totul altfel: acolo poliția — guvernul — trimitea elevi numai la „opozitie“, pe când pe „ai lor“ îi scăpa de asemenea belea.

Îți închipui cred, că greutatea se face de douăori mai mare, când obosit de timpul zilei nu poți așipi deloc în timpul nopții. E drept că țăranii sunt și pe aici ospitalieri, dar pentru noi nu-i de ajuns să ți-se ofere un pat de scândură pe care să nu poți închide ochii.

Orașenii însă, și chiar personagiile marcante din comună, ne ocolesc ca pe ciomă — probabil că îmbrăcămintea noastră le displace. La curtea de Argeș, de exemplu, un bogătaș a preferat să plătească la otel o cameră, numai să nu găzduiască doi elevi. Alții deși au odăi destule, oferă elevilor bucătăria.

Ne mai îndepărtează nemulțumirea frumuseții pozițiilor pe care le străbatem. Ieri mai ales ne-a încântat defileul Bistriței care prin sălbătecia lui ne-a minunat mai mult ca valea Oltului.

Săptămâna viitoare vom trece în valea Jiului și încheiem vizitarea Olteniei, care dacă ne-a provocat multe neajunsuri din pricina sărăciei și necurăteniei de prin sate, ne-a dat și prilejuri în care mulțumirea sufletească domnia în inimile noastre.

Fără comentariu!... Această scurtă și simplă scrisoare e pildă nu se poate mai vie de felul cum se reflectează în populațiunea satelor sau orașelor de mâna a doua, frământarea partidelor noastre politice din punctul de vedere al înaltelor idei de stat.

Vasile V. Haneș.

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

Serbările „Ligel Culturale“

Cu toate că ploaia neașteptată și iute de duminecă seară ștersese câteva puncte însemnate ale programului zilei și alungase din București mulți dintre oaspeți, — și-a avut și a doua zi publicul ei, iar în măsură ceva mai mică și ziua a treia.

În aceste două zile, lumea, fiind ceva mai rarită — parcul, totuși, plin ca într'o zi a serbărilor jubilară — s'au putut evita incidentele pricinuite în prima zi de năvala dela intrări. Timpul de asemenea fiind mai favorabil, publicul a putut fi mulțumit, întrucât „Povestea Neamului“, în aceste două zile din urmă, s'a putut reprezenta de douăori.

Și, în adevăr, ea a oferit publicului — și îndeosebi celor de peste hotare, cele mai înălțătoare momente de însuflețire. Toate colțișoarele arenelor au fost garnisite de lume — și de rândul acesta s'a văzut că sunt prea mici — neîncăpătoare marile arene din parcul Carol.

Ceice speriați de ploaia serei celei dintâi și de execuția necompletă a programului, au plecat din prima zi, au cuvânt să fie într'u câțva, ne mulțumiți. Au avut însă cele din urmă două zile, pe lângă un timp frumos, o vie animație și o bună dispoziție în public încă câteva puncte bune de program.

Tot așa de cercetată ca și în prima zi a fost expoziția istorică a d-lui Iorga și expoziția de țe-

sături și cusături românești din acelaș pavilion. După prânz, în amândouă zilele, au fost concursuri de porturi românești, cu premii, la cari au putut participa un mare număr de porturi din toate ținuturile românești.

Prin acestea, acum pentru a treia oară, Liga își îndeplinește una din frumoasele ei datorii.

O plăcută distracție a oferit în mod permanent publicului bogata tombolă care s'a tras, trei zile de rând cu fiecare număr câștigător.

Sborul mult așteptat al aeroplanului, care singur adusesse un mare număr de provinciali, a avut însăfășit loc a treia zi, seara. În primele două zile timpul nu părea destul de statornic — și, se vede, spre a răsplăti așteptarea preatndelungată, au plecat marți seara de pe câmpul Cotrocenilor două aeroplane în loc de unul. Cel dintâi s'a ivit pe la apusul soarelui, ca o risipă de schelet, în zarea dinspre Cotroceni: a dat un ocol parcului și a dispărut în aceeaș zare. Acesta era condus de sublocotenentul Protopopescu.

Abia dispăruse prima pasăre, și pare alta, din aceeași direcție, — ceva mai mică.

Ca și la primul zbor, zidurile expoziției răsună de urale și de ropotele de aplauze ce nu mai conțenesc. D. G. Valentin Bibescu, care conducea aeroplanul dă drumul, la un moment, la o ploaie de bilete de loterie ale Ligei, pe cari publicul se repede să le adune.

Cele două zile din urmă s'au mai deosebit prin două conferințe, ținute de d. Iorga pentru românii de peste hotară, în sala balului popular din pavilionul regal.

Pentru ceice au încăput în această sală, prea mică pentru asemenea prilejuri, au fost, luni și marți, momente din cele mai frumoase și edificatoare, pe cari li le-a procurat d. Iorga cu conferințele sale. Ele au privit legăturile sufletești dintre fiii țării libere și ai pământului supus și au avut darul să lumineze și să întărească sufletește pe frații noștri de peste hotare.

Apoi în sala lungă a crășmei artistice, câteșitrele zile de-arândul, s'a declamat de artiști ai Teatrului Național. Când sala se golea alt public lua locurile și artiștii cu nume ai primei noastre scene își desfășurau talentul lor în fața unui public în veci setos de artă românească. Setea lui era cu atât mai mare cu cât această artă avea aici interpreți străluciți. Au declamat d-nele Aristița Romanescu, Lucreția Berzeanu, Fărcășeanu Popescu; d-nii Licu, Manolescu, Tancovici, Grigorescu, Mihalescu și alții.

Publicul mare, care preferă soarele de afară și verdeața n'a fost lipsit, nici în aceste zile, de distracția curselor de biciclete pe șoselele expoziției.

Seara apoi, după conferința premergătoare a d-lui Popescu Tudor din Arene, a urmat mult așteptatul asalt al Griviței.

Și în adevăr, asaltul, care avea loc chiar în seara zilei de 30 august, n'a lăsat nimic de dorit — și mai bine de un sfert de oră publicul — în-deosebi cei cu ceva imaginație — au putut avea impresia reală a primei biruințe românești în jurul Plevnei.

Ca și în prima zi a serbărilor, publicul s'a distrat în sala crășmei artistice, a balului popular, în toate localurile publice ca și pe aleele parcului până la ora 2 după miezul nopții.

Marți seara la ora 8 și jumătate liga a oferit mai multor bucovineni și ardeleni o gustare la care au luat parte între alții și d. Iorga cu d-na.

S'au rostit dintr'o parte și alta însuflețite toasturi.

Correspondent.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Litere - Arte - Științe

CÂNTEC DE PE BĂRĂGAN

(După un motiv maghiar)

*Aveam și eu odată
Doi boi, ca și doi omei.
Priveau uimiți drumetii
Când eu treceam cu ei.*

*Iar' când în brazdă plugul
Pornea în sus și-n jos
Cânta și filomela
Mai dulce, mai frumos.*

*O mie și o sută
De-argint m'a îmbiat
Să-i vând Măriei Sale,
Un conte îngâmfat.*

*N'ași fi putut desface
Viața mea de ei,
De boii mei, plăvanii,
Cu trupuri ca de lei.*

*Dar într'o zi de toamnă
Din grajd mi i-au luat
Și i-au vândut cu toba
Drept bir pentru 'mpărat...*

*Aveam doi boi odată
Și-atuncea tot aveam —
Mărite Impărate
Știi tu ce perdeam?*

Ioan Băliță.

Dela Roma la Florența

La Roma a fost popasul nostru cel mai lung — și nu ne-a fost ușoară părerea de rău la despărțire... Prinsosem — cum s'ar zice — rădăcini.

Ca și când ar vrea s'o dăm mai repede uitărei, ca și cum ar căuta să ne smulgă, de dată din mrejele bogățiilor și podoabelor ei, trenul se smucește și, luând, din primele clipe, o iuteală sălbatecă, aleargă, ca smintit, pe lunca Tiburului în sus, nepăsător de stadii și de regretul nostru, care, printre clădirile tot mai mici ale Romei, caută cupola s-tului Petru...

Alte și alte frumuseți joacă, se împleticesc și se ascund dinaintea ochilor noștri — Roma nu mai este!... Apa Tiburului chiar, când se face a ne părăsi, când se face a ne căuta iară... Coline mărunt se ridică, în drum ori pe de lături, pe largul și bogatul șes al Campaniei, iar, îndărăt spre dreapta, se tot ascund sub soare, unul după altul, vărfurile munților Albani. Apoi, de pe delături, dealurile se tot adună, iar pe deasupra lor se saltă și cată spre albie, capete pleșuve din șirul Sabin...

Pe stânga fluviului, fășia împădurită cu livezi tinere, ori acoperită cu dese covoare de semănături fragede — se tot strămtează între albie și linia dealurilor, ce se tot împing... Semănăturile verzi și bogate aleargă binisor pe coaste, până ce se întâlnesc cu crângul verde, care coboară de vale... Apoi, la stânga, se ridică culmea mândră a Soractelui (Soracte), pomenit în versurile lui Horațiu...

Pe la poalele lui, în sus și în jos, pe amândouă laturile Tiburului, se întinde pe coaste domnia măslinului... Din umbra frunzelor lui mărunt, negricioase, se ivește ici-colo, îngrămădirea greoaie a unor castele trufașe. Regiunea pare a fi tot mai bogată, și sate din ce în ce mai dese, se arată pe crestele ori pe piepturile dealurilor, îngrămădite ca niște cuiburi ori ca niște cetăți, ce se ridică în umbra deasă a norilor înfrățiți cu ele... Regiune de o rară mândreță!..

Ca să ne fure bogăției de lumină, de verdeță și de frumuseți pitorești și să le căutăm pe urmă cu mai multă lăcomie, trenul adesea sparge dealuri, căutându-le par'că — și ne repede în întunerice... Din loc în loc, ape ce grăbesc spre Tibru deschid sânuri largi în muntele stâncos. Dela Orvieto, oraș mic cu trecut adânc și mare, ne lasă

Tibrul, iar trenul serpuiește prin albia mai strâmtă a unui afluent al lui, printr'o regiune din cele mai sălbatică și mai pitorești. Strămtorat la fiecare pas între albia râului și piepturile dealurilor, ce se tot îngrămădesc spre ea, trenul se izbește în bezna drumurilor scobite sub stâncă. Dela Chiusi — oraș neînsemnat astăzi, dar cu vre-o 2000 de ani înaintea, ca și Orvieto, unul din cele 12 orașe etrusce aliate împotriva Romei — trenul își deschide drum spre lumină.

Șirul dealurilor din dreapta fuge în lături lăsându-se mic, iar cele din stânga o tulesc înapoi; trenul o cotește la stânga — și, deodată, un larg câmp de apă se așterne pe dreapta: lacul Trasimene. Pe măsură ce ne alăturăm de mal, țărniile lui se desfășură pe fundul zărelor, însprâncenați de dulci coline împădurite, de pe cari se oglindesc în unde castele și vile răcoroase fără număr... Mai în fund, vărfuri înalte se saltă cu făptura lor slăbănoagă peste celece și-au îndoit spinările la țărni... Sunt prea slabi doi ochi ca să cuprindă, în fuga trenului, atâta frumusețe!..

Din lunca mândră pe care o străbatem, o limbă de pământ duce între valuri frumoasa alcătuire a târgușorului Costiglione, iar dincolo, pe celalalt țărni, se deslușesc prinse de crestele unei stânci, turnurile unui castel, și mai alături se înghesuie pe un cap adânc intrat între valuri, — ca să nu fie înconjurat decât de albastru — casele înalte ale unui sat.

Fără veste lacul se smucește de lângă noi și fuge înapoi, împreună cu alte două șini lucitoare, cari îl ینگ pe partea cealaltă, în drumul lor spre Perugia, vechi oraș universitar.

Noi alergăm pe la poalele șirului înalt și prăpăstios de coline, lăsând, pe un lat de coastă, sub paza unui castel ce străjuiește sus, vechiul oraș Cortona, apoi un alt Costiglione, iar la stânga un șes larg, brăzdat de ape. Și mai aleargă cineva cu noi — adecă împotriva noastră: umbrele înșorării. Deși soarele stăruiește încă deasupra creștelor din zare și șovăește, par'că, să-și dea drumul între ele, din răsărit se îndeamnă umbrele pe la gurile văilor dosite... Apoi, cu cât se strâmtă locul cu atât umbrele se învâluie și cresc pe la răspântii, un nimf de foc arde larg pe frunțile cărunte ale munților. În răstimpuri coborâm în bezna unui șir de tuneluri, iar când ne-am apropiat de valea Arno-ului, e seară. Numai departe în zare, pe creasta unei stânci, se conturează, în bătaia unui castel singuratic... E noapte când părăsim orașelul Arezzo (Arretium) căruia Italia și omenirea întregă datorează pe Petraraca și Mecena...

În jos, pe apa care spală și zidurile Florenței, trenul par'că se îndeamnă mai iute — poate fiindcă, de când s'a coborât întunerecul, numai uruiatul roatelor și bătăile pricipitate la capetele liniilor ne ocupă simțurile; poate fiindcă în adevăr grăbim spre Atena Italiei.

Dar când să se lase mai adânc întunerecul pe vale, încep să mijească pe tărie, apoi să se joace printre uriașele crește apenine, razele sfoase ale unei lumini domoale... O pulbere aurie, tot mai bogată, se revărsă pe largul boltei și pe încunjurul de zări, potolind jărăticul din stele... Încet, cu multă pază, se arată apoi și ea — palidă și întreagă — și nu se mai satură privind devale... Cuprinde largul nesfârșit de coaste împădurite, apele șopotinde ce năzuiesc spre Arno, drumuri și poteci ce aleargă după mide, — pe malurile pietroase și prin crânguri.

Pe de rând lasă ceva din lumina ei adâncă, tristă plină de mister, ceva din paloarea și din taina ei. Plesnind uscat și des în șină, vagoanele se prăbușesc, unul după altul, în mers nebun pe albie la vale, pe când lumina sfoase apar și dispar pe coaste. Ca niște fantome se ridică din adâncurile de întunerec culmi prăpăstioase, învăluite în lumina potolită a lunii...

În vagon se îngână demol și lin, un cântec de leagăn: „Pe lângă plopii fără soț...”

„Firenze!...”

Romulus Ciofoc.

INFORMAȚIUNI

Arad, 14 septembrie 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme senină, pe alocurea, la nord și vest plou.

Prognostic telegrafic: senin, pe alocurea la nord plou.

Temperatura la amiază a fost de 23.2 Cels.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe octombrie	Cor.	11.69
Grâu pe aprilie 1912	"	12.70
Secară pe octombrie	"	10.18
Secară pe aprilie	"	10.57
Cucuruz pe septembrie	"	—
Cucuruz pe mai 1912	"	8.30
Ovăș pe octombrie	"	9.30
Ovăș pe aprilie 1912	"	9.55

Furtul

Furtul celebrului tablou Mona Lisa de la Livru a adus din nou în discuțiune chestiunea vecinic nouă a furtului.

Psihologia hoțului este din cele mai complicate. Sunt hoți și hoți.

Se știe că un spartan a furat o găită și a băgat-o sub haină. În acel moment a venit proprietarul pasărei. Hoțul a lăsat pasărea să-l rănească, să-i mănânce chiar măruntaele — după cum spune legenda — numai să nu dea de rușine că a săvârșit un furt.

Eroina piesei „Le voleur” a lui Bernstein fura ca să se îmbrace elegant și să placă astfel bărbatului ei pe care îl iubea mai presus ca orice.

Jean Valjean, eroul lui Victor Hugo a furat o pâine și a suferit atâta din această cauză.

La noi, mai cu seamă la țară, se fură foarte des fete de către flăcăii ce le îndrăgesc.

Țiganii fură copii, hoții „de buna dimineată” pungile, amantii de profesie onoarea sotilor înșelați, paraziții literari gloria altora și așa mai departe.

O întrebare firească se naște în mintea aceluia care, fără să înțeleagă, trece în revistă toate aceste feluri de furturi, atât de neasemănate între ele.

— Ce legătură naturală, ce afinitate trebuie să existe între cel ce fură o pâine ca să nu moară de foame și femeia care fură ca să facă lux?

Sborul lui Vlaicu la Brașov. D-nul inginer Negruț examinând alaltăieri după amiază terenul din fața stupinei d-lui Diamandi Steriu, l-a aflat pe deplin corăspunzător pentru sborul aviatorului nostru Vlaicu. Teritoriul designat, proprietatea d-lui Steriu, cuprinde un loc de peste 20.000 stânjeni pătrați și e încunjurat de pomi și clădiri economice.

Cu trenul de alaltăieri seara d. inginer Negruț a plecat spre Sibiu, pentru a raporta d-lui Vlaicu despre cele văzute și întreprinse. Aeroplanul d-lui Vlaicu va sosi marți săptămâna viitoare la Brașov și va fi expus timp de trei zile spre vedere generală în sala cea mare a hotelului Europa.

Profesori noi. La școlile noastre centrale din Brașov au fost aleși profesori: d-nii dr. Vasile Baciș la școala comercială și Vasile Micula la școala reală.

Viitorul mitropolit-primat al României. Cetim în „V. N.”: În cercurile conservatoare se afirmă, că guvernul va susține următoarele candidaturi pentru locurile vacante de mitropolit și episcop: P. S. S. episcopul Timuș al Argeșului în postul de mitropolit primat: PP. SS. LL. arhiepiscopul Calist Botoșăneanu, episcop la Roman și arhiepiscop Meletie Constanțeanu, episcop la Argeș.

O nouă revistă germană în Brașov. Cu ziua de 15 oct. va începe să apară în Brașov o revistă lunară germană sub titlul „Meine Heimat”. Foaia va fi redigată de fostul redactor al ziarului „Kronstädter Zeitung” d. Guido Wächter.

Pentru fondul ziaristilor români. D. Alexe Manea și d-șoara Vicuția Coste din Tihău în locul anunțurilor de logodnă au dăruit 10 cor. pentru fondul ziaristilor români.

Ministrul Mișu decorat. Din Viena primim știrea că M. Sa împăratul Francisc Iosif a conferit ministrului României d. Mișu marea cruce a ordinului Leopold.

Evenimentele în Persia. Ziarul „Morning-post” află din Teheran, că președintele consiliului a

primit o telegramă a guvernatorului din Șiras spunând, că a fost înconjurat cu 5000 oameni ai lui din Șiraspar și de arabii din Luristan. Guvernatorul declară, că e prea slab spre a fi stăpânul situației.

Correspondentul ziarului englez adaogă, că un mare masacru al locuitorilor este probabil. Situația este desperată.

Agentia Westnik află, că bătrânul Rakim Khan, care a jucat un rol important în ultimul asediu al orașului Taebriș și care era închis, a fost strangulat în închisoare din ordinul endjumentului.

O delegație a fost trimisă la Ciudșa și a izbutit să semene discordia printre șefii șahseveni ce se află lângă Ciudșa. Infrângerea lui Arșad a produs o impresiune foarte deprimată asupra tuturor partizanilor lui Mohamed Ali. Merindele sunt foarte scumpe. Drumurile din jurul orașului Taebriș fiind ocupate de cavaleria lui Ciudșa. Endjumentul a făgăduit o sumă de 10.000 tomani pe capul lui Ciudșa, 160 oameni au plecat ca să încerce să câștige premiul.

Căderea lui Kiderlen-Wächter.

Câteva ziare străine anunță că împăratul Wilhelm II. ar avea intențiunea să sacrifice pe Kiderlen-Wächter, ministrul de externe al imperiului, deoarece a procedat fără tact în chestia marocană, voind să provoace un războiu european.

Știrea însă nu pare verosimilă, deoarece se știe că în politica externă, dictează împăratul, care după cum anii trecuți a făcut lovitura de la Tanger care a provocat conferința de la Algeiras, tot el a provocat lovitura de la Agadir, care a adus după sine conflictul cu Franța.

Din profitul net al serbărilor Ligei culturale, profit care se va ridica, credem, la vre-o 200.000 lei, scrie „Actiunea”, se vor începe în curând lucrările noului palat al Ligei; pe cât știm mai există un fond de 60.000 lei pentru scopul acesta.

Moartea lui J. U. dr. V. Sileny. Banca centrală a caselor de păstrare Boeme — Ustredni banka ceskych sporitelien — este în mare doliu. J. U. Dr. V. Sileny, deputat în dieta Moraviei și în parlament, președinte al direcțiunii din Brünn a susumitului institut, a încetat din viață, în etate de 62 ani.

Intreaga națiune boemă îl deplânge pe acest luptător al cauzei naționale boeme, care s'a distins mai ales ca organizator neobosit pe terenul național-economic astfel că în timpul din urmă nici o instituție boemă, finanțară și economică, nu s'a înființat fără ca dânsul să nu fi fost inițiatorul și colaboratorul de frunte.

Intre alții a promovat și dânsul ideea unei legături mai strânse între Banca Centrală a caselor de păstrare Boeme și institutele de bani Românești din Transilvania și Ungaria.

Rând pe rând a știut să creeze față de institutele germane, cari dominau exclusiv piața Moraviei, altele de tot soiul, cu caracter boem, a căror activitate serioasă și conștie de menirea națională și economică, ce-o au îndeplinit, a încheiat rândurile Boemilor din Moravia, fiind sprijinită de munca continuă a defunctului și a colegilor sei pe terenul politic.

Proba cea mai evidentă a succesului realizat de dânsul este împrejurarea, că peste 20 de orașe l-au ales cetățean de onoare și vre-o zece institute mai mari, — ca să nu vorbim de o multime mai mărunte, — se mândreau a-l avea în direcțiune sau într-o funcție înaltă.

Decedatul a ocupat funcțiuni eminente în marchionatul Moraviei, fiind membru în comitetul suprem al țării, președinte al consiliului național boem, al consiliului țării pentru afaceri industriale, al oficiului pentru promovarea negoțului și industriei etc.

Cu toate că suferea de o boală de stomac, n'a putut să fie înduplecat, să-și slăbească activitatea până în ultimul moment și încă o zi înainte de operația, care i-a curmat zilele, a lucrat și a făcut revizua mai multor institute.

La înmormântare au luat parte autoritățile civile, în frunte cu căpitanul țării, contele Serényi, precum și reprezentanții tuturor corporațiilor din

toate orașele, unde a jucat un rol. — Cu greu a văzut Brünn un cortegiu funebru atât de impozant, cam la o sută de trăsuri cu oaspeți — și înălțător a fost momentul, când poporul adunat a promis în fața groapei, prin gura oratorului, deputatului Dr. Stransky, că va progresa și mai departe în spiritul iubirii de neam, care l'a caracterizat pe ilustrul mort, a cărui ultimă dispoziție a fost, ca în loc de coroane să se pue pe mormânt iubirea națiunii, dăruindu-se prețul cununelor pentru scopuri naționale.

Momente din viața marelui arhiepiscop Șaguna. Răsfoind printre scriptele mele mai vechi am dat peste un document, care-mi revoacă în memorie fericitele timpuri de acum 50 de ani, când popoarele monarhiei, între cari și poporul românesc — după delăturarea sistemului absolutistic începură să răsufe mai liber și se pregăteau a-și aranja condițiunile de viață pe baze nouă de libertate, egalitate și frățietate.

În elanul de generală însuflețire „juristii” români dela academia din Sibiu, capitala țării și reședința guvernului, în care se aflau și câțiva români ca consilieri, purtau cu fală mândrul costum național de gală, cu căciuli à la „Mihaiu-Viteazul”, iar ceilalți studenți și studențași ne împodobiam pieptul, pălăria ori căciulița cu cocarde tricolore.

Acesta era aspectul exterior al vieții publice și nime nu se putea împedeca de astfel de manifestări ale sentimentului patriotic-național; dar nici nu se știa atunci de agitatori și trădători de patrie, ci cu toții: români, nemți și unguri trăiam în dragoste și bună înțelegere frățască.

În perioada acesta de tranziție, marele arhiepiscop Andreiu, înțeleptul îndrumător al vieții noastre publice pe terenul politic, cultural și economic, în preocupările sale multilaterale, între cari se numără și înființarea „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român”, n'a uitat a se îngriji îndeosebi și de numeroasa tinerime studioasă română de pe la școlile străine din Sibiu, ca pe lângă educațiunea religioasă-morală, la care ținea cu strictețe, să i-se împărtășească și cunoștințe limbice și elemente din istoria noastră națională.

În scopul acesta a deschis la anul 1860 în seminarul nostru din Sibiu — aflător atunci în strada Cisnădiei — un curs de instrucțiune privată.

Cu conducerea cursului a fost încredințat pe 3 studenți în drepturi dela academia din Sibiu:

1. Iosif Pop din Șard, răposat în anul 1910 ca jude la curia regească din Budapesta, trecut la pensie.

2. Aron P(op) Densușanu din Densuș, răposat în anul 1900 ca profesor universitar în Iași, și

3. Horvat, fost fiscal, sau procuror, despre care însă nu am informațiuni mai de aproape când și unde a murit.

Cursul acesta, care nu știu să fi durat mai mult de 1—2 ani, l-am frecventat și eu, ca elev. Drept dovadă servească documentul amintit mai sus, pe care-l aclud în copie fidelă spre publicare.*)

Arhiepiscopului Andreiu baron de Șaguna i-s'a făcut din unele părți imputarea absolut nebazată, că ar fi ținut prea mult la confesionalism. O singură privire asupra subscrierilor din acest „testimoniu” ne arată contrarul. Toți 3 instructorii — dacă nu mă înșel — au fost de confesiunea greco-catolică, dar buni și înflăcărați români, dupăcum reiese din prelegerile lor, de cari îmi aduc încă destul de bine aminte și acum după un lung interval de 50 de ani.

Cu cel dintâi am convenit în mai multe rânduri, dându-mi cinstea de a mă și cerceta acasă în Gurarâului, pe ceilalți 2 nu i-am mai văzut. Odihnească în pace!

Despre neuitatul arhiepiscop Andreiu baron de Șaguna mi-au rămas, mai cu seamă din zilele ultime ale vieții sale, ca fost cleric absolvent în anul 1873, multe reminiscențe. Despre aceasta însă poate că de altădată.

Aqmta, 27 august 1911. Ioachim Munteanu, protopop.

„T. Rom.”

*) E următorul: Testimoniu de instrucțiune privată. Ioachim Munteanu dein Tilisca — scolaru de clasa a IV normală în scolele elementare dela Catolici primesce la propria cerere ca frecventante a scolei de instrucțiune privată dein seminaru gr. r. de aici urmatoriu atestatu: Frecventarea: foarte diligenta. Progresulu în studiu: foarte multumitoare. Sibiu 15/3 Iuliu 1861. Josif P. Pop m. p. Juristu, Arone P. Densușanu m. p. Juristu, Horvath m. p.

Panica dela bursele de cereale din Rusia. Din Odesa se telegrafiază ziarului „Pester Lloyd”, că la bursa de cereale din Nicolaewsk s'a produs o panică teribilă, care a provocat ruina mai multor exportatori.

Exportatorii vânduseră mari cantități de cereale pe preț ieftin. Din cauza relei recolte, nu s'au putut procura însă cerealele necesare nici plătind prețuri exorbitante.

Mai multe firme au fost silite să înceteze plățile.

Acelaș lucru s'a întâmplat și la bursele de cereale din Ecaterinoslow și Alexandrowsk.

Pagubele suferite de exportatori se ridică la 10 milioane ruble.

Desordinele din China. Din Peking vine știrea, că comunicarea telegrafică cu Sangtu a fost întreruptă vineri și nu s'a restabilit încă. Populațiunea de jos a atacat palatul vice-regelui în urma arestării unor instigatori la revolte. A fost însă respinsă, având 20 de morți. Străinii părăsesc orașul Sangtu. Guvernul a luat serioase măsuri militare, spre a restabili ordinea.

Un bastiment bulgar capturează un vapor turcesc. Ziarul „Utro” din Sofia află, că vaporul „Allahkerim”, care a aruncat în apele portului Burgas două cadavre de holerici, a fost urmărit de un bastiment militar bulgar și capturat în fața Mangaliei și apoi dat în seama autorităților românești.

Cloacire sângeroasă între minerii spanioli și polițiști. La Penagos, în Spania, populația minieră care suferă mult din cauza lipsei de apă, s'a adresat zadarnic în câteva rânduri primăriei, cerând să se ia măsurile necesare.

În ședința de sâmbătă a consiliului comunal, fiind la ordinea zilei și chestia apei, 1000 de persoane au cerut să li-se permită să aziste la debateri.

Refuzându-li-se această cerere, s'a născut o încăierare între lucrători și polițiști.

Primăria a fost complet devastată. Cinci lucrători au fost omorâți, peste 100 arestați.

Gravul accident al unui aviator. Aviatorul francez Gubert, care a făcut o ascensiune luni dimineața la Hendon cu 200 cărți și scrisori spre a stabili cursa postală aviatică Hendon-Windsor, a căzut, răsturnându-i-se aparatul. Aviatorul și-a fracturat ambele femure.

Un profesor acuzat de spionaj. Din Lemberg se anunță, că profesorul de gimnaziu Andreas Zagolski a fost arestat fiind acuzat de spionaj în favoarea Rusiei.

Făcându-li-se o percheziție la locuința lui s'au confiscat documente și scrisori compromițătoare.

Un monument lui Icar. Vechea mitologie grecească spune, că Icar, fiul lui Dedal, a scăpat cu tatăl său din Labirint cu ajutorul unor aripi lipite cu ceară. Icar însă, copil neascultător, s'a apropiat de soare, ceara aripilor s'a topit și tânărul a căzut în mare.

Acum, în veacul nostru, este vorbă să se ridice un monument lui Icar, primul om, care și-a pierdut viața în serviciul artei sborului. Doi aviatori francezi, Deutsch dela Meurthe și Georges Cain, au călătorit la insula Creta, ca să adune la fața locului toate legendele și tradițiile, care se găsesc acolo despre sborul lui Icar. Deutsch de la Meurthe a dat 19 mii de coroane primarului unui sat, în apropierea căruia se crede, că s'a ridicat în văzduh nenorocitul fiu al lui Dedal: suma aceasta se va întrebuința pentru un monument ridicat celui dintâi martir al aviațiunii.

Memoriile d-nei Toselli. În numărul de marți al ziarului „Matin” d-na Toselli se ocupă de prima zi la Zürich, unde a sosit cu totul zdrobită.

Zadarnic a făcut apel la ajutorul fratelui său Leopold Wolfing. Aceasta a evitat-o pentru că concepușe planul căsătoriei cu Adamovici și voia să scape de sora care îl incurcă.

Iubita fratelui său, i-a făcut o rea impresie; avea maniere proaste și lipsă de educație.

În acest timp d-na Toselli se temea că va fi readusă la Dreza și închisă într-o casă de nebuni. Credea că va fi atrasă prin copiii ei și se temea că nu va putea rezista acestei tentațiuni. O voce internă îi spunea că trebuie să provoace un mare scandal pentru a eși din situația în care se găsea. Deodată își aminti de Giron care îi jurase că-i va

veni în ajutor la nevoie. Îi scrise și acesta se grăbi să vie la Zürich. Înainte de a-i scrie lui Giron însă trimise o ultimă telegramă tatălui său rugându-l s'o primească la Salzburg și s'o ajute.

Tatăl răspunsese că are și alți copii și nu se poate ocupa numai cu dânsa.

Sortul era aruncat — spune d-na Toselli — și mă dădai lui Giron.

Demonstrația muncitorimei contra războiului. Din Jena vine știrea, că cu prilejul congresului social-democrat deputatul austriac dr. Adler a ținut un discurs în care a spus între altele:

„Popoarele europene sunt amenințate de războiu, foamete și epidemii.

Social-democrații germani sunt uniți cu proletarii întregii lumi pentru a împiedeca cu orice preț războiul.

În Austria situația e atât de încordată că dacă va mai continua câteva timp așa, muncitorii austriaci vor trebui să se înarmese pentru o luptă intensivă.”

Delegatul francez Bracke a declarat că proletariatul francez alături de cel german și de proletariatul lumii întregi va face totul pentru a împiedeca războiul care nu este decât în interesul stăpânitorilor.

Delegatul englez Queth a spus:

„Lucrătorii englezi sunt dușmanii imperialismului și șovinismului și lucrează numai pentru desarmare. Anglia e o putere de pirăți care face cuceriri numai pentru clasa stăpânitoare.

Socialiștii englezi vor căuta prin toate mijloacele să împiedece războiul.”

Sborul lui Vlaicu în Sibiu. În drăsnețul aviator Aurel Vlaicu, care la serbările culturale din Blaj a uimit publicul cu minunatele sale zboruri, a binevoit să primească invitarea de a face o ascensiune și în Sibiu. Ascensiunea va avea loc *Duminecă în 17 septembrie st. n., 1911*, la orele 5 p. m., pe câmpul de exerciții militare din loc.

Prețurile de intrare sunt următoarele:

Locul	I	10 cor.
”	II	6 ”
”	III	3 ”
”	IV	1 ”

Ne împlinim o plăcută datorie, când luăm sub ocrotirea așezământului nostru cultural această isbândă a științei, care face cinste neamului românesc.

Ne adresăm deci tuturor oamenilor noștri, cari pot aprecia importanța problemelor culturale, rugându-i să grăbească cu toții și să îndemne pe toți românii din împrejurime a lua parte la această frumoasă sărbătoare a geniului românesc.

NB. Biletele de intrare se pot primi dela biroul central al Asociațiunii și dela librăria arhidiecezană din Sibiu. Prevăzându-se aglomerare mare de public, doritorii sunt rugați a-și procura biletele în cel mai scurt timp.

Sibiu, 5 septembrie 1911.

Prezidiul Asociațiunii:

Andrei Barseanu.

Dacă femeile sunt jurați. În Seattle, Statele-Unite din America s'a adus acum vro câteva ani o lege, prin care femeile sunt admise ca membre ale curții cu jurați. La început femeile designate prin sorti și-au împlinit cu devotament slujba. Mai târziu însă partea cea mai mare din ele cerea să fie dispensată. Aceasta din motivul, că la unele pertractări mai lungi, curtea cu jurați trebuia să petreacă și noaptea în edificiul tribunalului în odaia destinată spre acest scop dimpreună cu bărbații. Natural acesta era un mare neajuns

atât pentru femei, dar mai ales pentru autorități, căci odaia de noapte trebuia împărțită în fei și chip, ca într-o parte să poată petrece femeile, iar în cealaltă bărbații. În alte orașe debaterile se întrerupeau astfel, că atât bărbații cât și femeile se plasau într-un hotel din apropierea tribunalului, unde se încuiau ușile, ca să fie izolați peste noapte de lumea din afară.

În urma acestora s'a întâmplat, că dăunând în Seattle din 23 femei 22 și-au cerut dispensarea, rămânând numai una, care se arăta aplicată a lua parte la debateri, zicând, că are lipsă de venite, ce-i compet ca jurat. Tribunalul a dispensat-o însă și pe ea sub cuvânt, că pentru o persoană nu se rentează să se ia măsuri deschilinite pentru cazul, că debaterile s'ar extinde până în noapte.

Pericolul războiului. În cercurile oficiale din Paris se păstrează cel mai strict secret asupra conpropunerilor germane.

În tot cursul zilei de duminică au avut loc între primul ministru Caillaux și ministrul de externe De Selves conferințe la cari au participat și numeroși cunoscători ai Marocului.

La conferințele de mâne va fi atras și consulul francez la Tanger, Renault.

Panica provocată de eventualitatea unui războiu în Königsberg continuă. Publicul a ridicat dela casele de economii peste 750.000 mărci.

Duminecă a plecat din Hamburg un vapor încărcat cu munițiuni destinate vaporului „Berlin” ce se află în fața Agadirului.

Neînțelegerile dintre șefii partidului creștin-social din Viena. Între expresedintele camerei dr. Pattai și fostul ministru de comerț dr. Weiskirchner au izbucnit certuri furtunoase din cauză că dr. Pattai propune desființarea partidului creștin-social și creierea altuia în locul lui.

Destăinuirile lui Novacovici. Iată după destăinuirile lui Novacovici textul jurământului conjuraților din Belgrad:

„Noi, subsemnații conjurați, temându-ne de sigura peire a patriei, vedem în regele Alexandru pe vinovatul principal. Jurăm pe onoare că vom salva patria și la nevoie vom condamna la moarte pe vinovat. Realizarea acestei hotărâri se va începe după clarificarea situației. Pentruca situația externă să nu sufere, va fi proclamat ca rege al Serbiei, Petru Karageorgevici.”

Primul semnatar al jurământului, căpitanul Petrovici a plătit cu viața acest jurământ în noaptea de 11 iunie 1903.

Pantelimon găzduit la schitul mănăstirei Neamțului. Au trecut multe zile dela dispariția lui Pantelimon, astfel că se credea că a trecut poate granița și chestia aceasta palpitantă a luat sfârșit. Și autoritățile chiar s'au săturat până în gât să colinde mereu drumurile și pădurile pentru a goni mereu pe faimosul bandit fără a putea pune mâna pe el. Astfel, plictisite și desorientate au lăsat urmărirea lui Pantelimon pe seama polițaiului Coroi dela Neamț, atașându-i pe jandarmul Iosupovici care a fost ridicat nu de mult la rangul de șef de post pentru aptitudinile sale „energice” și „calitatea” sa de „om cu inimă tare”. Pe lângă aceste două personaje dintre care cel din urmă trece ca cel mai temut jandarm din județul Neamț, a mai fost atașat și un al treilea: primarul dela Pipirig, d. Ghimicescu care pe lângă că cunoaște toate drumurile din partea locului dar mai are și avantajul să-i fie bine întipărită în minte figura lui Pantelimon pe care ci-că primarul din Pipirig l-ar cunoaște de-aproape.

Rămâne să vedem acum și isprava acestor reprezentanți ai forței publice.

Pe când polițaiul Coroi dela Neamț se plimba liniștit în Piatra, Pantelimon în ciuda să vrând de sigur să se amuze pe seama teribilului polițai dela Neamț și-a făcut din nou apariția în lume.

El a venit la schitul mănăstirei Neamțului unde un călugăr îl primi bucuros fără bineînțeles să știe că are în față pe faimosul Pantelimon căutat cu atâta trudă de copiii polițieneghi.

Pantelimon era îmbrăcat cu o altă pălărie nu aceia pe care o luase dela lucrătorul din „Mitoc”, cu un suman și fără barbă căci era ras. El a tras un somn, a mâncat bine, a spus duhovnicului că e un drumeț obosit și că poposirea la schit i-a făcut mult bine. A mulțumit cu smerenie călugărului pentru larga ospitalitate adevărat creștinească ce să dă la mănăstiri și s'a dus și dus a fost, fără ca d. Coroiu să aibă habar măcar.

Mai târziu, ca de obicei, s'a aflat de apa-

rită lui Pantelimon. În urma lui, dar cu mult în urmă de plecarea sa, o droaie de jandarmi în cap cu șeful de secție de curând numit Iosupovici au dat buzna prin pădurile mănăstirii Neamțului pentru a căuta pe omul cu suman, cu pălărie nouă, fără barbă și ras, care nu era altul decât Pantelimon.

— Și o să-l caute, de sigur mult și bine.

Pantelimon a fost trădat de Gheorghe Vasile Alexandru din Răucești. În următoarele împrejurări:

Pe când potera îl căuta Luni noaptea în jurul muntelui Halăuca, Pantelimon se afla la Răucești, în tovărășia lui Teodor Gheorghe Ghiba și Gheorghe Vasile Cozma, tot din acea comună. Ei se aflau cu toții, cu niște cai, pitulați în iarbă, împreună cu denunțatorul Gheorghe Vasile Alexandru.

Acesta din urmă a comunicat autorităților că între orele 12 și 2 din noapte, Pantelimon a fost în tovărășia celor de mai sus, cari i-au dat de mâncare. El a adăugat că Pantelimon ședea trântit în iarbă și minca, în timp ce Ghiba păzia.

La un moment dat, după ce a mâncat bine, Pantelimon i-a cerut lui Ghiba niște hârtii și apoi a dispărut.

Ghiba a fost arestat.

Grivița. Marți s'au împlinit peste treizeci de ani de când armata română a intrat biruitoare în cetatea Griviței.

Din povestirea veteranilor și din serisul cărții, toți cunosc peripețiile acestei săngeroase lupte.

La asaltul Griviței, mulți soldați și-au găsit sfârșitul, mulți ofițeri au căzut fulgerați de focul turcilor. Comandantul Suța și căpitanul Valter Mărăcineanu acolo se odihnesc.

Lupta a început în zorii zilei, după o noapte de ploaie; cerul era posomorit, cuprins de noaptea.

De trei ori rândurile românești au fost respinse de gloanțele turelor, cari din dosul parapetelor, semănau moartea pretutindeni.

Prințul Carol, privea cu durere risipirea oștilor române; îndată se aruncă în mijlocul trupelor să îmbărbăteze inimile. Noaptea căzu, dar cu tot întunecul ce învălise câmpul, împușcăturile continuau cu îndărătnicie.

Pe la 9 ore seara, se auzi un călăreț venind în galop în lagărul general; aduse vestea, atât de viu dorită și totuși nesperată, că la 7 ceasuri și jumătate, batalionul 2 de vânători, urmat de regimentul 14 și 16 de dorobanți și 5 de linie, au luat reduta Grivița.

„Astăzi nu e numai aniversarea luării Griviței, ci și a săngerosei bătălii dela Răsboieni sau Valea Albă, dată de Ștefan cel Mare, unde au căzut atâția luptători români și turci.

Cu ocazia acestei îndoite aniversări, în comuna Răsboieni, slujba bisericească s'a făcut cu o deosebită solemnitate și s'au rostit rugăciuni și laude de presămarirea vitejilor ostași, căzuți în lupta pentru apărarea libertății neamului.

Holera în România. Marți a fost internată la spital o tânără fată din Brădău, grav bolnavă și prezentând simptomele holerei.

Autoritățile sanitare desmint existența unui caz suspect la regimentul de cavalerie din localitate.

— La orele 10 și jumătate seara a sosit la Galați d. dr. Tătușescu, sub-dir. serviciului sanitar; care a fost întâmpinat în gară de medicii oficiali.

D. dr. Tătușescu va rămâne mâine în localitate pentru a controla măsurile luate pentru combaterea epidemiei.

Cănele în serviciul poștei. Orașul american Brighton se poate lăuda de a fi avut cel dintâiu un câne ca factor poștal.

De fapt cănele cu numele Jack nu este aplicat, ci numai stăpâna lui doamna Pollock. Oficiul acesteia era să meargă în toată ziua la trenul accelerat, ce trecea prin oraș și să aducă sacul de poștă ce se arunca afară din tren.

Cănele ereditarios petrecea totdeauna la poștă lângă stăpâna sa, pe care o însoțea regulat la gară. S'a întâmplat însă, că stăpâna sa s'a rănit la picior și n'a putut merge la gară. La ora sosirii acestor cănele a început să urle lângă ușa

Deschizându-i-se ușa cănele a fugit direct la gară și în scurtă vreme s'a reîntors cu sacul de poștă în gură.

De atunci stăpâna lui l-a lăsat regulat să facă acest serviciu, iar direcțiunea poștelor tolează serviciul săvârșit de câne.

În Brighton deci un câne e slujbaş de poștă împlinindu-și în mod perfect datoria.

Câți francezi poartă decorații? Boala decorațiilor e în toată ei și în republica franceză. Ne-o arată statistica, făcută de un ziar franțuzesc și după care în Franța, numai legiunea de onoare este purtată de 47.766 cetățeni francezi; iar decorații militare au 58.665 cetățeni francezi. Sunt foarte numeroși cei ce poartă decorații din războaiele din Tonkin, Dahomey, Madagascar, China și Maroc; numărul acestora se socotește la 250.000 fără a fi luți aci și veteranii, cari au decorații din războaiele Crimei și Mexicului. La 1893 s'a înființat medalia colonială, care s'a dat până acum la vre-o 200.000 persoane. Sunt cinci medalii recunoscute coloniale; ordinul anumit al balaurului, ordinul cambogez, ordinul stelei de Perzonovo și ordinul Nișan tadjomez. Insigniile acestor ordine exotice decorează piepturile a 19.850 cetățeni francezi. Crucea de ofițeri academici o poartă 113.976 cetățeni. Decorația „pour mérite agricole” se dă anual în număr mediu de câte 7350 cazuri. Acestea toate sunt numai decorațiile și medalii mai însemnate. Afară de acestea sunt o sumedenie de alte insigne, așa că fără teamă de greșeală se poate evalua la un milion numărul francezilor ce poartă diferite decorații și medalii. Unde mai pui apoi, sumedenia de butoni și pangliguțe, ce se dau de diferite societăți și corporațiuni, ca semn distinctiv, pentru membrii lor!

Cutremur de pământ în Italia.

Eri noapte în partea sudică a Italiei s'a simțit cutremure mai slabe de pământ, cari se aduc în legătură cu erupțiunea vulcanului Aetna. Așa se vede, că iarăș se va repeta marea catastrofă de acum trei ani care a nimicit cel mai frumos și cercetat port al Italiei.

Iată telegramele primite pe ziua de azi:

Sienna, 14 sept. — Azi noapte la ora 1 aici s'a simțit un cutremur puternic de pământ, care a fost de o durată lungă. Locuitorii înspăimântați au scăpat în străzi, unde au petrecut noaptea întregă.

Firenze, 14 sept. — Azi noapte la orele 11 și 29 m. aici s'au simțit mai multe cutremure puternice de pământ de durată lungi. Locuitorii, mai cu seamă cei din cartierele mai populate, au ieșit afară din oraș, unde au petrecut noaptea întreagă.

Catania, 14 sept. — Lava curge cu 120 m. înălțime pe oră. Rîul de lavă e de 500 m. lat, 15 m. înalt și peste vîi năzuște spre rîul Alcanzara, de care îl desparte numai 4 km. De către vulcan în continuu se aude un șgomot grozav. Puvoii de cenușe ține continuu.

Catania, 14 sept. — Aetna are deja 76 de cratere nouă. Rîul de lavă, care are 10—15 metri înălțime, se întinde până aproape de rîul Alcanzara. Căldura e foarte mare. Poporul pretinde, ca statuia făcătoare de minuri *Madonna Bella Catana* să fie așezată în calea rîului de lavă. Azi episcopul *Acic-Reane* a sosit la Catania și a împlinit dorința poporului. Statuia a fost așezată la locul designat și acum mii de oameni așteaptă minunea: oprirea rîului de lavă. Vaetele rugătoare ale poporului care se roagă în genunchi, se aud departe.

Manevrele din Franța. Messimy, ministrul războiului a primit la prefectura din Besancon pe ofițerii străini și misiunile străine cari au asistat la manevre, oferindu-le un banchet.

În toastul său, ministrul a salutat succesiv pe marele duce Boris, care, prin prezența sa la manevre, dă armatei franceze o dovadă atât de înaltă de prietenie: pe El. Mocri, ministrul de externe al Marocului, reprezentantul unui sultan prieten al Franței și pe toți ofițerii străini.

Messimy a băut în sănătatea suveranilor și șefilor de state reprezentanți.

Marele duce Boris a mulțumit bînd în cinstea lui Fallieres și vitezei armate franceze amică și aliată. El Mokri a exprimat mulțumirile sultanului, care a apreciat eminentele calități ale ar-

matei franceze. A beut pentru prietenia mereu crescîndă dintre Franța și Maroc.

Generalul belgian Heimburger decanul ofițerilor străini a mulțumit apoi în numele acestora pentru primirea ce li s'a făcut. A băut pentru Fallieres și pentru viteaza armată franceză.

Erupția vulcanului Aetna. O depeșă din *Linguaglossa* anunță că un nou crater al vulcanului Aetna s'a deschis lângă *Munte-negru și Monterosso*. Coloanele de fum sunt luminate când și când de fulgere strălu-citoare. Lava scoboardă amenințătoare asupra pădurilor din preajma comunităților *Linguaglossa și Castiglione*. Cutremurele de pământ sunt aproape continue. Străzile din *Catania* sunt acoperite de cenușe.

Familia țarului la Kiew. Din Kiew se anunță, că marți, cu prilejul sosirii familiei împărătești la Kiew, orașul a fost decorat și pavozat: stradele sunt înșesate de lume, mulțimea este vioasă. Părechea împărătească a vizitat catedrala Sofia, mănăstirea Pecersk: poporul a aclamat cu entuziasm. La orele 2.30 p. m. a sosit principele moștenitor al Bulgariei care a fost primit la gară de marii duci Andrei Wladimirovici și Sergiu Michailovici.

Invitare. Cu prilejul sfîntirii bis. gr.-cat. rom. din *Parța*, prin I. P. S. S. episcopului Lugojului — d. dr. Vasile Hossu, — al adunării generale a „Reuniunii învățătorilor români gr.-cat. din ținutul Lugojului” și al — „Rugei”; — comitetul aranjator din *Parța* stabilește următorul program:

Mercuri, în 30 septembrie n. 1911, la orele 4 p. m., primirea și bineventarea P. S. S. d-lui episcop dr. Vasile Hossu și a comitetului reuniunii inv., la gara din loc.

La orele 9 seara, serenadă arhierului și prezidiului reuniunii inv., la locuința on. d. Petru Muntean preot gr.-cat., aranjată de „Corul vocal bis. gr.-cat. rom. din *Parța*”.

Joi, în 21 septembrie n., la orele 8 a. m., consacrarea bisericii gr.-cat., sf. liturghie și chemarea spiritului sfânt.

La orele 11, deschiderea adunării generale și continuarea ordinii de zi, în biserică.

La orele 1 p. m. „prînz comun”, în salele grădinei de copii din loc.

La orele 3 și jum., continuarea ședințelor inv. în biserică.

La orele 8 și jum. seara concert aranjat de către „Corul vocal bis. gr.-cat. rom. din *Parța*”, în sala d-lui Antoniu Krauser, sub conducerea inv. *Nicolau Lugoșan*, cu următorul program:

Porumbescu, I. Mureșan: „Imnul unirii”, cor bărbătesc; Conradin Kreutzer: „Credința, speranța și iubirea”, cor mixt; P. Dulfu: „Nemulțumitorului să ia darul”, poezie predată de Georgiu Bulza, elev. al școlii de repetiție; Iuliu Biron, inv.: „Cucule de unde vii”, cor mixt; Ioan Vidu: „Negruța” cor mixt cu soli, susținut de *Nicolae Iorgovan*, corist și *Elena Creșu*, elevă la școala de repetiție; Emanoil Suciu, inv.: „Țiganul în căruță”, monolog comic, — și încă ceva predat de d. *Valeriu Sas*, inv. în Nevrincea; A. Podolean: „Imnul învățătorilor”, cor mixt. După producțiune joc. În pauză cântece cu fluierul, de A. Golomoz.

Vineri, în 22 sept. n., la orele 8 și jum. a. m., continuarea ședințelor inv., în biserică, și închiderea adunării generale.

O glumă. — Și zici, Gioconda are mai mult de cinci sute de ani!

— E frumos pentru o femeie așa de bătrână că a putut fi furată.

Căsătorii de... gazetă. Ziarul „*Comoedia*”, pe timpul vacanței simțind lipsa de material, a recurs la un mijloc ingenios pentru a-și interesa cetitorii.

„*Comoedia*” și-a deschis coloanele pentru răspunsurile cetitorilor la întrebarea: cu cine credeți că ar trebui să se căsătorească artiștii și artistele Teatrului Francez, între ei?

Ce rost are o asemenea anchetă?

Cei din provincie, cari nici de nume nu cunosc nici pe artiste, nici pe artiști, vor da răspunsurile cele nepotrivite, ridicole uneori.

Dar „*Comoedia*” din lipsă de subiecte cine știe la ce soi de anchete va recurge! Va întreba pe cetitori, de pildă, pe ce actor sau artistă simpatizează, sau alte năzdrăvăni și mai mari.

Malibrau și copilul bolnav. Renumita cântăreață Malibrau, avea o deosebită plăcere să

viziteze pe micii bolnavi din spitalul de copii. Intrând odată în spital, ea se găsea în fața unei scene foarte mișcătoare: un copil era cuprins de convulsii puternice și medicul îi prescrieseră să facă o baie, dar el refuză și rezistă cu așa violență, încât era evident, că dacă l'ar fi băgat cu forța în apă, criza i-ar fi fost ireparabilă.

Malibrau avu o idee genială: „Dacă ți-ai cânta ceva — zise ea copilului — te-ai învoi să intri în baie? — Copilul nu a răspuns nimic. Cântăreața începu să cânte tot felul de romante și mai vesele și mai duioase, încât toate surorile din spital începură să verse lacrimi, copilul însă a rămas nemișcat.

Atunci ochii cântăreței deodată se luminau de o lucire supraomenească, apucă mâinile arzătoare ale copilului și-i zise: „Dragă băiețule, dacă intru eu în baie, vii și tu lângă mine?”

Copilul dete din cap că da. Atunci medicii, studenții, infirmierii s'au depărtat toți: surorile au înconjurat pe cântăreața ajutându-i să se desbrace și când fu în baie îi deteră copilul în brațe. Cinci minute copilul a adormit în brațele ei și cu aceasta era scăpat.

Un om periculos. În timpul când epidemiile amenință toată lumea, institutul Pasteur din Paris e la ordinea zilei.

Se găsește acum un om foarte primejdios.

E vorba de un Alzagian, care a fost atins de febră tifoidă în țara lui. A fost vindecat, dar de atunci teribili bacili a lui Eberth, care propagă boala, n'au încetat de a mișuna în beșica ferli. El e imun împotriva boalei, dar dejecțiunile lui, pline de microbi, pot contamina o regiune întreagă.

Autoritățile germane înștiințate de acest caz de doctorii, cari îl constatară, găsiră, că Alzagianul era fiul Franței și îl expulzară.

Institutul Pasteur, care fusese pus în curent, îi propuse să-l primească ca pensionar.

Alzagianul primi și trăiește acum, în institut, perfect izolat de restul lumii.

Savanții francezi fac asupra lui observații de cea mai mare însemnătate.

Dar închipuți-vă, că omul acesta ar fi cuprins de cine știe ce poftă: „Dați-mi, ar zice el, bucatele cele mai alese, vinurile cele mai rare, aduceți-mi șampania cea mai gustoasă. Altfel plec din institut și răspândesc febra tifoidă în tot Parisul.

Ar trebui să se supuie fanteziilor lui, deoarece nici o lege nu l-ar împedea să trăiască liber.

Din fericire Alzagianul are gusturi modeste și simple.

Turburările din Franța. Din Raubaix vine știrea că duminică seara, după ora opt, dezordinea a reînceput și situația a devenit serioasă; manifest-

tanții au aruncat cu pietre în contra trupelor, au ridicat baricade, au pus sirme de fier spre a opri șarjele de cavalerie și chiar au scos plăci de tuci dela canale. Opt arestări au fost operate; mai mulți soldați au fost răniți: unul are un picior strivit.

Dezordinele au avut un caracter de răscoală; niște bande au prădat mai multe prăvălii; alți manifestanți au stins lămpile de gaz sau au scos pavajul spre a construi baricade și a opri șarjele de cavalerie.

Infanteria a șarjat un grup numeros de manifestanți; mai mulți soldați au fost răniți; 13 arestări au fost operate.

Marele incendiu din Birlad. Marți dimineața la orele 10 a izbucnit un violent incendiu în strada Ștefan cel Mare. În câteva clipe focul a cuprins atenasele și magazinele curțelor învecinate pendinte de magazinele Adolf Blecher (sticlă) Wolf Testel (sticlă) Budișteanu (tipografie) S. Rosenblatt (mașini de cusut) și V. Vasiliu (bancher).

Flăcările s'au comunicat apoi cu înălță în față la întregul șir de clădiri dela numitele magazine iar în dos la magazia de cocs a dlui Sigmund Mayer și vasta clădire în două etaje ocupată de: consulatul austriac, S. Mayer și comerciantul Herman Zussmann proprietarul acestei clădiri situată în strada școlii centrale.

Pompierii și agenții polițienesti ajutați de mulțime s'au luptat din răpuzeri pentru salvarea avutului incendiatilor.

Focul luând mari proporții, s'au chemat pompierii din Tecuci, cari au dat un bun ajutor.

20 case au ars. Pagubele sunt peste 100 mii lei. Focul se crede c'a fost pus.

Monism. Dela 8 la 11 septembrie a avut loc în Hamburg primul congres al moniștilor. A prezidat profesorul Ostwald din Lipsca, care, în discursul de bineventare, și-a exprimat bucuria pentru numărul neașteptat de mare al participanților (erau prezenți 600 membri, 50 din străinătate), apoi a dat cuvânt delegaților. Intre aceștia, profesorul E. Thiron din Iași a salutat congresul în numele societății române „Monismul Haeckelian”, apoi a fost ales în șirul preșidenților de onoare. Insuș Haeckel a fost împiedecat de a fi prezent, a trimis însă elaborat despre „Fundamentele monismului”, care s'a citit în ședință festivă, ca un fel de mărturisire în care se spune, că toate rezultatele științelor naturale dovedesc în concordanță adevărul teoriei moniste, care explică universul din însăși atributele permanente ale substanței. — La contrazicerile publicate de unii savanți, cari reprezintă și ei științele naturale, nu s'a reflectat nimic.

Artista Lantelme și apa. Actrița Lantelme s'a înecat nu de mult în fluviul Rhin, în care a

căzut de pe un yacht pe care făcea o plimbare de plăcere. Apa a avut un rol ciudat în întreaga ei viață. Ea și-a ținut eununia la Rouen în fugă, cu un yacht la ora zece dimineața, eununia s'a făcut la unsprezece și cu puțin după douăsprezece perechea fericită era pe oceanul Atlantic. Mirela, la primărie era în ținută de yachtman și când l-au întrebat, ce profesiune are el, care era gazetar de profesie, a răspuns: „pilot”. Când cei doi soți s'au săturat de mare, au pornit-o pe fluviu și canaluri.

Actrița Lantelme a creiat în „Viei homme” rolul unei cochete, pentru care un băiat de 16 ani se aruncă în apă. În „Gamine”, ultima sa creațiune, ea făcea declarații, că se aruncă în fatalul element din neplăceri amoroase. N'au trecut două luni dela jocul ei în acest rol și ea și-a găsit adevăra peirea în apă înecându-se.

Convocare. Membrii „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” din despărțământul Murăș-șorheiu se convoacă la adunarea generală ordinară ce se va ține în *Bandul de Câmpie* în 24 septembrie n. 1911 la 3 ore p. m. pe lângă următorul program:

Deshiderea adunării generale. Raportul general al comitetului cercual. Alegerea comisiilor pentru: a) examinarea raportului general; b) cenzurarea socotelilor și a proiectului de buget; c) înscrierea membrilor. Alegerea unui membru suplent. Prezentarea eventualelor propuneri. Fixarea locului pentru adunarea generală viitoare. Închiderea adunării generale.

Murăș-șorheiu, din ședința comitetului cercual al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, ținută la 10 septembrie 1911. *Nicolae Valcu*, dir. despărț. *Dr. Bucur Băra*, secretar.

Casa țărănească dela expoziția din Roma. Marea revistă „Deutsche Rundschau” publicând o dare de seamă asupra expoziției din Roma, relevă casa țărănească românească și costumele naționale românești cari prin croiala și înfloriturile lor amintesc adesea de formele aduse de coloniștii români în Dacia.

Revista relevă apoi cu elogii tablourile pictorului Grigorescu și prețioasele icoane românești.

Spionajul unui vas German în apele Franceze. Ziarul „Matin” din Paris spune că la ultimele manevre navale s'a observat un vapor german modern cu 24 persoane urmărind toate mișcărilor vapoarelor franceze.

Autoritățile voind să-l oprească, misteriosul vapor a reușit să se facă nevăzut.

Ziarul „Matin” cere o anchetă severă.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(43)

— Urmare. —

Voiam să întreb pe călugărul meu Benedictin, cine și de unde sunt țărâncuțele ce trecură, întrebarea însă-mi muri pe buze de mirare. Fața călugărului meu era roșie și ochii și mișcările sale tradau o încercătură foarte caracteristică.

Cum? Aprinde oare frumseța și pe moșnegi? Arde oare dragostea neiertată și în dosul zidurilor închinată lui Dumnezeu? Nu pot, nu cutez să presupun, că...

XIII. Scene din prinsoare.

Până aici ajunse Flavian în scrisoarea către soru-sa. N'a sfârșit epistola, căci mai întâiu îl întrerupse în scriere căpitanul Solomon, care-l cercetase iar mai apoi l-au împiedecat întâmplări neașteptate.

— Scuză, te rog, dacă te conturb, — zise căpitanul Solomon intrând, — dar sacre bleu! cui să mă adresez altuia? Popii din cuibul cela de sus ar putea ce-i drept să-mi facă acest serviciu, pentru

care am venit să te rog pe d-ta, dar nici drăcul nu se încrede în paserile acelea negre. Mă tem că ei clocesc pe ouă de bazilise.

— Cu ce-ți pot servi? — întrebă Flavian.

— Poate știi și d-ta, — zise comandantul pietii, — că o parte din compania mea se află încuștată în Sedrun. Ieri mirosii, că în vecinătatea Sedrunului, într'o colibă de munte se țin, — și încă în timp de noapte, — adunări secrete. Dădui ordine comandantului din Sedrun. Dânsul nu fu leneș, ci și adună în pripă oamenii, fără să facă zgomot și le poruncește să părăsească seara câte unul, pe furis, comuna și cătră miezul nopții încunjură coliba cu dânsii.

Un zgomot neprecut sau poate vr'o sentinelă de-a conjurațiilor tradează pe ai noștri. Ofiterul găsi cuibul gol, se mai auziau însă pașii celor fugiți încă. Soldații noștri sar repede după dânsii și înhață doi dintre ștregari, cari se află acum prinși în Disentis. Eu ar trebui să țin investigația, însă sacre bleu! cum să investighez niște oameni, cari nu vorbesc și nu înțeleg nici o limbă omenească? Și fără să știu cine sunt, ce vreau, ce au de gând să facă, nu pot să-i trimit în Chur la cartierul principal. Deocamdată șade fiecare separat în prinsoare. Deoarece însă trebuie să trimit un raport oarecare, precum vezi m'am refugiat la d-ta, iubite căpitane. Să binevoiești a descoase un pic pe rebeliiăștia, ori cel puțin să-mi spui numele și locuința lor. Poți afla mai mult... cu atât mai bine. Măne voiu dispune să fie duși la Chur, unde îi vor împușca. Trebuie însă cu toate acestea să fac și raport. Nu-î

asa, că vei fi atât de bun să fi de data asta judele incvizitor și talmaciu pentru mine?

Pentru Flavian însărcinarea nu era din cele mai plăcute. Cuvântul „împușca” îi suna mai aspru din întreagă vorbirea la ureche. Să se facă trădătorul compatrioților săi, cari poate în dragostea lor oarbă pentru patrie au purces neprecugetat și să-i dea pe mâna tribunalului morțial francez, adecă morții sigure, nu-i venia nicidecât la socoteală. De altă parte iarăș i-se părea nepolitic să respingă rugarea, prin ce s'ar face pe sine suspect. După o judecare scurtă a lucrului, în vremea căreia puse mai multe întrebări indiferente, a căror răspuns nu-l interesa câtăș de puțin, primi însărcinarea și urmă pe ofiter numaidecât la una din carcere. Comandantul dispune ofiterului de serviciu să deschidă și deoarece nici așa nu ar fi înțeles conversația, se depărtă spre a aștepta raportul, ce promisesse căpitanul de vânători că va face.

În cămara înădușitoare, strâmtă găsi pe unul din prinsonieri încătușat strâns, cu mâinile subpuse, șazănd într'un colț. Acesta nu se mișcă. Flavian se cutremură însă speriat, când cunoscu în figura lungă și lată în spete pe bătrânul Gieg Daniffer, a cărui cunoștință o făcuse în noaptea aceea fioroasă de martie.

— Cum așa? — zise dânsul. — Gieg, d-ta ești? Fi fără teamă despre partea mea. Eu sunt doară amicul și compatriotul d-tale.

(Va urma.)

Mare nenorocire. Din Perugia vine știrea, că duminică după amiază, un vaporas care transporta 14 doamne sau domnișoare și trei bărbați dela Castiglione, s'a înecat pe lacul Trasimena la o distanță de 300 de metri de țărm, în urma unei furtuni subite; vaporasul s'a răsturnat și cele 14 doamne s'au înecat toate; bărbații s'au salvat înotând.

Scenele de disperare a părinților victimelor nu pot fi descrise. Impresia în Perugia e extraordinară.

Mademoiselle M. L. Vincent, dă lecții de limba franceză dela 12 kor. în sus lunar, după aranjamentul orelor. Fiind franceză de origine, d-șoara Vincent are o deosebită ușurință de a preda lecțiile. Românii doritori de a cunoaște și limba franceză, pot să i se adreseze: Közép-utca 25/a.

Teatrul Apollo. Indiscutabil că mecanica în America și-a ajuns culmea. Faptul acesta îl observăm și în evoluția cinematografului. Cele mai îndrăznețe invențiuni sunt stăpânite de atmosfera americană.

Filmele americane reproducând drame mișcătoare petrecute pe căile ferate, tin în vecinică agitație publicul cinematografului. Trenul ce aleargă în goană nebună în fața noastră agită, explozând simțul mai rafinat al omului modern.

Programul de azi al teatrului Apollo prezintă o dramă sguuitoare de acest gen, intitulată: *Răzbunarea fochistului dimis*.

Programul întreg e următorul:

1. Cinematografistul în Africa (tablou colorat, foarte interesant). 2. Pantaloni ciunțiți (umoristic). 3. Munți și mină de marmoră (tablou din natură, instructiv). 4. Fata de pescar (dramă). 5. Lemke coace pâine (amuzant). 6. Răzbunarea fochistului dimis (dramă americană). 7. Nauke și aventuriera (comic, parodie detectivă).

Inceputul la ora 6, 7 și jum. și 9 seara.

POȘTA REDACȚIEI.

Viorica: Notele nu se capată incurând. Dealtcum o să ne procuri o deosebită plăcere cu comunicatul ce ni-l pui în vedere. Complimente.

Redactor responsabil: Atanasie Hăl măgian.

Bibliografie

A apărut:

„Noua revistă română“ cu sumarul: Dela congresul învățătorilor. Serbările din Blaj și naționalismul de dincoace! Chestiuni actuale: dr. I. Duscian, Intelectualii noștri și cultura. Chestiuni economice: Ar. C. Murgescu, Propășirea economică a satelor prin băncile populare. Sociologie: C. Sudețeanu, Solidarismul social. I. Brucker, Origina și evoluția religiilor după filozoful W. Wundt. Literatură: Gheorghe Duma, Romante (după Stuart Merrill). Oreste, Fantezii de iarnă. Insemnări: Originile poporanismului. Cei cari vor să mănânce. Inspre toamnă. Răpirea „Giocondei“. O scrisoare către d. Radu Ciomag. Boala aviatorilor. Revista revistelor: Luceafărul. Vieța Nouă. Mercure de France. Revue Bleue. La plume politique et littéraire, Memento.

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

Pestalozzi H. Leonhard și Ghertruda. O carte pentru popor trad. de Ioan A. Rădulescu-Pogoneanu partea I și II — — — — 3.50
Bucovineanu I. Manual de gimnastică suedeză 4.20
Cântece și Coruri școlare pentru uzul copiilor din școalele primare — — — — 1.50
Conferințe populare ținute de învățători la cercurile culturale. Publicate cu supraveghierea lui G. Coșbuc — — — — 1.20
Dâmbeanu Eug. Istoria lui George Stephenson — 55
Iorga N. Istoria bisericii românești și a vieții religioase a românilor vol. I și II. — — — — 4.20
Dragoslav I. Povestea trăsnetului — — — — 3.00

Constantinov. Iv. A. Bai-Ganciu sau minunate povestiri despre un bulgar din zilele noastre —.60
Mera T. I. Din țări străine . . . 2.— cor.
Björnson Bj. Mary, roman traducere de dr. H. Petrescu . . . 1.— cor.
Ursu I. Conștiința națională . . . —.50
Molitvelnicul cu litere latine și legat à C. 14.—
Iorga N. Articole care pot să rămână. I. oameni cari au fost. Amintiri și comemorări 3.—
Russu-Șirianu. Schițe și nuelve înadite 1.50
Elefterescu Em. De toate și din toate pentru popor sau cartea neamului 2.—
Marino-Closeu C. Ada-Lazu. Nuvele. 2.—
H. de Balzac. Amorul mascat sau nesocotintă și fericire —.30
Charleshaue Poor, Sistemul solar —.30
Moldovan I. Ardealul I. 1.80
Carlyle Thomas, Eroii, cultul eroilor și eroiului istorie — — — — 2.—
Dr. Matthias Ad. Pedagogia practică, trad. liberă cu o prefață și note de G. Bogdan-Duică — — — — 2.50
Martig Em. Psihologia pedagogică — — — — 3.50
Ufer Chr. Introducere în pedagogia lui Herbart 2.—
Locke I. câteva idei asupra educațiunii trad. G. Coșbuc partea I și II — — — — 2.—
Ioan Amos Comenius, Didactica Magna trad. de Garboviceanu — — — — 1.55
La comande să se alutere și pentru porto postal 20 fileri de fiecare carte.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Biru central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmuța.

Consultățiuni dela orele oreln 8—9 a. m. 3—5 p. m.
Telefon 88—99.

„Hațiegana“ institut de credit și economii societate pe acții în Hațieg.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de *cassar* la institutul „Hațiegana“ Hațieg se escrie concurs cu 1 Octomvrie a. c. dotat cu salar anual de 1600 cor.

Dela concerenți se recere ca să depună o cauțiune de 5000 cor. în bani sau efecte și să nu aibă alt oficiu sau altă ocupațiune. Instituirea se va face pe un an de probă.

Direcțiunea.

Aviz.

Intr'o comună mare româno-sârbă din Banat — fără vânzător român — este pe predat:

o dughiană pentru specerii și stofe.

Informățiuni se capătă la administrația ziarului „Românul“.

Un candidat cu praxă

află imediat aplicare în cancelaria subscrișului

Dr. Ioan Maior,
advocat în Ilia-Murășană (Marosillye).

Caut un candidat de avocat cu praxă bună.

Condiții foarte favorabile. Postul e a se ocupa imediat sau cel târziu 30 Septemvrie a. c.

Dr. ROMUL VELICIU,
advocat în Arad.

Izvor ieftin de cumpărat
gramofoane și plăci

de vânzare și cu plătire în rate

Noutăți! An apărut noni plăci românești. Cereți preț curentul il. gratis din Margle magazin de

gramofoane

al lui

TÓTH JÓZSEF

Szeged, str. Könyök 3.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,

(Palatul minorității).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. Telefon 438.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în bransa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețu-
țurile cele mai moderate.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, esecută și furnisează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrișului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DANIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

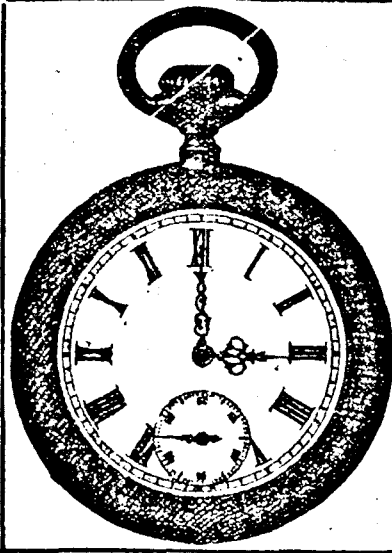
Birou de informații!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informații relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III.19.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (ad. scriu că au citit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și **juvaericele**
cele mai moderne
atât pe **bani gata**, cât și în **rate** pe lângă **chezășie de 10 ani** cu prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Lisinszky Lajos, stoler
Arad, strada Péter Nr-ul 6.

Execută cele mai moderne mobile de dormitor, refector, salon și garderobă.

Intreprinde aranjarea perfectă a orice fel de locuințe.
—
Preliminare gratuit.

Execută mobile durabile și solide conform desenelor ori după com. verbală.

Solicit sprijinul binevoitor al publicului românesc.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbenă și neagră cu 16 coroane 50 fileri exclusiv la mine.

Weinberger János
prăvălie de ghete de rangul I-ii.
Arad, plața Andrássy Nr. 20.

Comandele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

MONUMENTELE

CELE MAI IEFTINE

din diferite materii în execuția cea mai ieftină până la cea mai pompoasă se pot căpăta la magazinul de
.. monumente ..

al lui

IOSIF MENRATH

SCULPTOR

ARAD, STR. IÓSZEF-FÖHERCEG

(vis-à-vis de biserica evanghelică).

Garanță pentru ori-ce lucru.

Cel mai bun și mai încrezut mijloc de curățirea și nobilitarea feței, care se deosebește de toate mijlocele cunoscute până acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tineresc împrumută feței o finețe de catifea, îndepărtează pistrii și alunițele, netezește încrețiturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate produsele mele de Serail, constă din substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru însușirea ei de a ascunde scăderile.

O cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

O bncată 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia **Rozsnyay**
Arad, Szabadság-tér.

Comandele din provincă să efectueze încă în aceeași zi.

